

Täysistunto

Tiistai 1.3.2016 klo 13.59—20.51

8. Hallituksen esitys eduskunnalle tupakkalainaksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 15/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

18.43 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Koska on kysymyksessä hallituksen esitys, olisin toki odottanut, että asiaa koskeva ministeri Rehula olisi ollut täällä esittelemässä tämän, mutta hänellä näyttää olevan muita kiireitä tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Suora lainaus hallituksen esityksestä: "Aiemman tupakkapoliittisen tavoitteen mukaan Suomi olisi tupakkavapaa maa vuoteen 2040 mennessä. Asiantuntijoiden mukaan tavoite olisi kuitenkin mahdollista saavuttaa jo vuonna 2030, jos käyttöön otetaan uusia tupakointia rajoittavia ja ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten esityksessä jäljempänä ehdotetaan." Tämä on erinomainen tavoite, sillä tupakointi verottaa väestöämme lähes 5 000 ennenaikaisella kuolemalla joka vuosi. Pelkästään Euroopan alueella noin puoli miljoonaa ihmistä kuolee tupakan aiheuttamiin sairauksiin.

Mitkä ovat sitten ne käytännön toimet, joita ministeriö ehdottaa tavoitteen saavuttamiseksi Suomessa? Kaikkein suurin muutos nykytilaan verrattuna olisi sähkösavukkeiden sääntelyn huomattava tiukennus. Ministeriön mielestä sähkösavukkeet ovat portti tupakointiin. Näin ei kuitenkaan näytä tosielämässä olevan. THL tutki tupakointitottumuksia yläkouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Tutkimuksen mukaan: "Nikotiinisähkösavukkeiden kokeilut ja käyttö olivat vähäisiä niiden keskuudessa, jotka eivät tupakoineet tai nuuskanneet. Kokeiluja kuitenkin esiintyi."

Sähkösavukoitsijoita arvioidaan olevan Suomessa jo 100 000. Joidenkin arvioiden mukaan 95 prosenttia sähkösavukkeiden käyttäjistä on entisiä tai vielä nykyisiä tupakoitsijoita. Sähkösavukkeet eivät siis näytä olevan portti tupakointiin vaan päinvastoin. Miljoonat ihmiset ympäri maailmaa ovat päässeet irti tupakka- ja nikotiiniriippuvuudesta sähkösavukan avulla.

Kysyin ruohonjuuritason asiantuntijoilta helsinkiläisestä sähkösavukkeen myyvästä liikkeestä Stadin Höyrystä. Heillä on kuulemma kymmeniä keuhkosairaita asiakkaita, jotka ovat päässeet eroon perinteisestä tupakoinnista. Terveystieteiden valtiokunta on kuulemma vähentänyt merkittävästi sähkösavukan avulla.

Arvoisa puhemies! Toki on niinkin, että sähkösavukkeiden käyttö ei välttämättä ole täysin vaaratonta. Silti THL:n mukaan sen käytössä muodostuu vähemmän haitallisia aineita kuin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

savukkeiden käytössä ja palamisreaktion yhdisteitä ei luonnollisesti ole. Olen ihmetelty, miksi sähkötupakkaa ajoittain vastustetaan niin voimakkaasti. On syytä kysyä, suojeleminen tupakkateollisuuden liiketoimia ja tupakan aiheuttamia terveystahaittoja sillä, jos säätelemme sähkötupakointia liian tiukasti.

Hallituksen esityksessä on monia epäloogisia kohtia. Miksi tupakointivälineitä, kuten piippuja, puhumattakaan nikotiinipurukumeista kaikkine eri makuineen, saa myydä avoimesti kaupan kassan välittömässä läheisyydessä mutta nikotiinia sisältämättömät sähkötupakkalaitteet ja niiden osat tulisi jatkossa piilottaa lukollisiin kaappeihin? Miksi nikotiinia sisältävään nesteeseen tulee laittaa tupakkalain mukainen varoitusilmoitus, kun vastaavasti nikotiinia sisältävät purukumit ja laastarit voidaan markkinoida ja myydä lääkkeenä? Esimerkiksi Nicorette mainostaa purukumin pitävän tupakanhimon loitolla ja olevan apuväline tupakoinnin lopettamiseen. Kaikki tämä on sallittu vain sen vuoksi, että suuret yhtiöt ovat suurella rahalla valmistaneet tutkimuksellista näyttöä nikotiinin lääkkeellisestä vaikutuksesta. Vastaavasti, kun sähkösavuke näyttää tutkimuksissa olevan vähintäänkin toimiva tapa irrottautua tupakanpoltosta, miksi sitä ei saisi edes maustaa vaan se leimataan myrkyksi? Jatkossa voi olla siis niin, että tupakkateollisuus myy nikotiininesteet lääkkeenä ja välttää kaikki haittaverot ja esilläpitokiellot, kuten on nikotiinipurukumin kohdalla. Tähän tämä tulee johtamaan, jos tätä ei avoimesti tarkastella.

Arvoisa puhemies! Suomi haluaisi kieltää kansallisena erikoisuutena kaikki muut paitsi tupakanmakuiset makuaineet. Aluksi aiottiin kieltää kaikki makuaineet, mutta EU:n komissio huomautti asiasta. Kuitenkin on aivan mahdotonta kieltää aineita, joilla nesteitä voisi maustaa. Nykyisissä makunesteissä käytetään samoja aineosia kuin elintarviketeollisuudessa, vaikkapa leivonnassa. Olisin kysynyt, arvoisa puhemies, sosiaali- ja terveysministeri Rehulalta: mikä näissä makunesteissä, jotka sisältävät vain elintarviketeollisuudessaakin käytettyjä aineita pääosin, on niin vaarallista, että niitä STM:n esityksessä ei hyväksytä?

Vesihöyryä ja makeutusainetta pääosin ovat makunesteet ilman nikotiinia. Jos vesihöyry ja makeutusaine vapauttaa Suomessa tuhansia ihmisiä tupakoinnin haitoilta, on vaikea nähdä se niin vaarallisena tuotteena, että se pitäisi kieltää lainsäädännön keinoin. Tämähän johtaa siihen, että ihmiset alkavat maustaa nesteitään itse. Tässä on selvä riski sille, että makunesteitä kotikonstein maustavat alkavat myymään nesteitä muille, jolloin syntyy uusi laitton bisnes maahamme. Arvoisa puhemies, tämä on jo tätä nykypäivää. Kotimaustaminen lisäksi terveysriskejä. Keuhkoihin vedettävien höyryjen sisällöstä ei olisi tietoa höyryttelijöillä itsellään eikä viranomaisilla.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio etämyynnistä. Etämyyntikieltoa perustellaan sekä laitteiden turvallisuuden varmistamisella että alaikäisten sähkötupakointikokeiluiden estämisellä. Nuorten ja lasten käyttökokeilujen estäminen on vielä jotenkin hyväksyttävissä oleva perustelu, mutta laitteen turvallisuutta kiellolla ei välttämättä paranneta. EU:n ulkopuolisista maista tilattujen tuotteiden nettiostamisen kieltäminen kuluttajilta on jollain tavalla vielä perusteltua. Miten vastaavasti perustellaan EU:n sisältä ostettujen laitteiden kieltäminen? EU:n sisällä ei esiinny suuria laatupoikkeamia, koska kansallinen sääntely laitteen vaatimuksista tulee jatkossa olemaan samansisältöistä. Mikäli kuitenkin etämyynti halutaan kokonaan kieltää, tulee kauppoille antaa mahdollisuus pitää esillä tuotteita hyllyissään. Nikotiininesteen kaappiin piilottamisen tulee riittää. Sähkösavukelaitteiden esilläpitokiello olisi kohtuuton, koska kuluttajalla pitäisi olla todellinen mahdollisuus vertailla ja hankkia itselleen sopivia laitteita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva esitys ei koske verotusta, siitä tulee valtiovarainministerin esitys aikanaan erikseen. Tässä tehtävät ratkaisut vaikuttavat kuitenkin siihen, miten nikotiininesteitä tullaan verottamaan. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että 10 millilitraa nikotiininestettä, jonka nikotiinipitoisuus on enintään 20 milligrammaa millilitrassa, vastaisi 200:aa savuketta. Mikäli Suomessa verotetaan nikotiininestettä tämän arvion mukaisesti, 10 millilitran nikotiininesteen pullosta tulisi kantaa veroa vähintään 37,70 euroa — siis tämän kokoisesta pullosta. [Puhuja näytti pakkausta.] Ajatuskin tämän suuruudesta verosta on täysin kohtuuton, puhumattakaan, että valtiovarainministeriö voi mahdollisesti kerätä veroa myös nikotiinittomasta nesteestä. Italiassa arvioidaan, että 10 millilitraa nikotiininestettä vastaa 56 savukkeen määrää, ei siis 200:aa, kuten Suomessa on arvioitu. Italiassa makunesteet ovat tulossa tupakkaveron piiriin, mutta vero on puolet tavanomaisesta tupakkaverosta. Jos nikotiininestettä verotettaisiin tämän italialaisen mallin mukaan mutta tietysti Suomen verokannalla, kannettava vero olisi reilu 5 euroa 10 millilitralta. Tämä olisi mielestäni kohtuullisempaa.

Hyvää ja loogista tässä esityksessä on se, että varoitusteksti ja kuvat laitetaan vain nikotiinia sisältäviin tuotteisiin. Tarpeellista on myös se, että nikotiininestettä ja laitteita ei saa myydä alaikäisille.

Lopuksi on todettava, että sähkö tupakoinnissa ei ole mitään hohdokasta. Myös höyrytelyllä voi riskeerata terveytensä. Tämänhetkisen tiedon varassa kuitenkin on rehellisempää todeta, että sähkö tupakalla höyryttely ja sauhuttelu on terveellisempää kuin tupakointi. Me tiedämme, että tupakassa on yli 4 000 haitallista ainetta, joista 50 aiheuttaa syöpää. Yleisimmät haitta-aineet ovat terva, häkä, elohopea, arseeni, aseton, DDT, syanidi, lyijy, metanoli ja jopa polonium-210. Näitä aineita löytyy normaalista tupakasta savusta pelkästään, mutta ei juurikaan löydy sähkö tupakasta minkäänlaisia todisteita, että tämä olisi haitallista.

Arvoisa puhemies! Tämä aika näyttää nyt menevän nopeasti, mutta olisin muutaman lauseen halunnut sanoa vielä tästä tupakkalain vaikutuksesta tähän parveketupakointiin.

Hallituksen esitys antaisi asuntoyhtiöille oikeuden hakea tupakointikieltoa myös asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin. On aivan oikein, että häiritsevä parveketupakointi voidaan kieltää, mutta miten lainsäätäjä voi antaa mahdollisuuden kieltää ihmistä tupakoimasta oman omistusasuntonsa sisällä? Tämä ei ole lainkaan yksinkertainen asia. Jos esitys hyväksytään, siitä voi myös seurata paljon työtä ja vaivaa kunnille.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiuudistuksen yhteydessä tulisi kyetä puuttumaan tupakointiin tiloissa, joissa on alaikäisiä lapsia. Pitkään on puhuttu esimerkiksi siitä, että pitäisi kyetä kieltämään tupakointi yksityisajoneuvoissa, kun kyydissä on alaikäisiä lapsia. Jos kerran jopa omistusasunnossa tapahtuvaan tupakointiin voi tämän lakiesityksen mukaan puuttua, niin miksei sitten alaikäisten läsnä ollessa tapahtuvaan tupakointiin? Tämä mahdollisuus tulisi valiokunnassa käydä huolellisesti läpi.

18.55 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Yli 40 vuotta vanhan tupakkalain uudistaminen on todellakin tärkeä askel suomalaisessa kansanterveystyössä ja matkalla kohti savutonta Suomea. Savuttoman Suomen tavoittelemisen on tärkeää, ja se on tärkeä kansanterveydellinen loikka.

Jos katsotaan, mitä vaikutuksia tupakoinnilla on, niin joka kolmas syöpäkuolema on tupakoinnista johtuva ja joka viides sydän- ja verisuonisairaudesta johtuva kuolema johtuu tupakasta. Jos katsotaan vielä näitä kansanterveydellisiä haittoja, joita tupakka aiheuttaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

niin voidaan todeta, että yli 800 000 sairauslomapäivää johtuu tupakoinnista ja noin 700 uutta työkyvyttömyyseläkejaksoa. Tupakointi on myöskin syynä joka kuudennessa kaikista 35—64-vuotiaiden kuolemista. Eli me puhumme erittäin vaarallisesta aineesta, kun puhumme tupakasta. Jos joku asia, esimerkiksi sähkötupakka, sisältää vähän vähemmän nikotiinia, niin se ei tarkoita sitä, että nikotiinipitoinen sähkötupakka olisi terveellinen, koska melkein mikä tahansa muu on terveellisempää kuin tupakka.

Arvoisa puhemies! Tupakkalain uudistuksella pyritään ehkäisemään tupakkatuotteiden käytön aloitusta, nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistämään tupakkatuotteiden käytön lopettamista, mutta myös tupakoimattomien altistusta tupakansavulle halutaan vähentää. Nämä tavoitteet ovat tärkeitä ja kannatettavia.

Tällä uudella lainsäädännöllä toimeenpannaan EU:n tupakkadirektiivi. Tuon direktiivin myötä tekstivaroitusten lisäksi Suomessa myytäviin tupakkapakkauksiin on tulossa kuva-varoitukset. Samoin tunnusomaiset maut kielletään savukkeista ja kääretupakasta. Suositut maut, kuten mentoli, kielletäisiin tämän lakiesityksen mukaan vasta siirtymäajan jälkeen eli vuonna 2020. Mutta koska nikotiini on pienille lapsille hengenvaarallista, tässä hallituksen esityksessä esitetään, että houkuttelevat hajut ja maut, karkkimaut, hedelmämaut, kielletään myös sähkötupakassa käytetyissä nikotiinineesteissä.

Pidän hyvänä, että esityksessä sähkötupakka rinnastetaan tavalliseen tupakkaan, mikä ei tarkoita sähkötupakan kieltämistä. Nikotiinipitoiset sähkösavukkeet astuvat saman sääntelyn piiriin muiden savukkeiden kanssa. Eli sähkösavukkeille esitetään säädettäväksi laissa sama ostoikäraja kuin tupakkatuotteille. Niiden myynti olisi luvanvaraista, ja sähkösavukkeita ei saisi myöskään käyttää tupakoimattomissa tiloissa tai pitää esillä vähittäismyynnissä.

Tässä on todettava, että sähkötupakasta on vielä erittäin vähän tutkimustietoa ja olemassa oleva tutkimus on hyvin ristiriitaista. Me kokoomuksen eduskuntaryhmän piirissä olemme pyrkineet paneutumaan olemassa olevaan tutkimukseen ja kuulleet asiantuntijoita. On todettava todellakin, että tämä tutkimustieto on vielä vähäistä ja siihen vetoaminen on sikäli hyvin hankalaa. Mutta se, mikä tiedetään aivan varmasti, on se, että nikotiini on pieninäkin määrinä vaarallista. Se on vaarallista varsinkin lapsille, ja se aiheuttaa nopeasti riippuvuutta. Siksi tässä hallituksen esityksessä on käytössä niin sanottu varovaisuusperiaate, eli laissa on asetettu lastensuojelu terveyden suojelemisen edelle, että aikuiset haluavat käyttää näitä makuaineita. Tämä on tämä hallituksen esitys.

On todellakin vielä todettava, ettei ole olemassa systemaattista pitkäaikaistutkimuksiin perustuvaa tietoa siitä, miten nämä sähkösavunesteet vaikuttavat höyrystettyinä ja keuhkoihin hengitettyinä. Elintarvikkeina ne voivat olla turvallisia, mutta jos ne hengitetään ja inhaloidaan, niin niiden vaikutus voi olla aivan eri. Mutta tästä vielä ei todellakaan ole riittävästi tutkimustietoa.

Me kaikki olemme saaneet todella paljon palautetta sähkötupakkaa käyttäviltä. Olen myöskin itse heitä tavannut, lukenut näitä viestejä. On erittäin tärkeää, että myöskin heitä kuulemme valiokunnassa, laajasti asiantuntijoita, katsomme vielä tutkimustietoja ja huolella käymme läpi tämän lakiesityksen, niin kuin meillä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa on aina tapana tehdä.

Lakiesityksessä on monin tavoin useita kannatettavia esityksiä, mutta siellä on myöskin asioita, joita mielestäni eduskunnan pitäisi korjata.

Ihan ripeästi nostan esille ensinnäkin sen, että mielestäni tupakointi autossa, jossa on lapsi, alaikäisiä ihmisiä, tulisi kieltää ja tämä pitäisi tähän lakiin tässä eduskuntakäsittelys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

sä lisätä. Useat Euroopan maat ovat näin tehneet. Ympäristön tupakansavu on yleisimpiä syöpävaarallisia aineita, ja erityisesti pienessä tilassa, autossa, tupakansavun pitoisuudet ovat todella suuret, ja lasten keuhkot ovat erittäin herkkä. Suomen varovainen suhtautuminen tähän autossa tupakoinnin kieltoon silloin, kun lapsi on läsnä, perustuu eduskunnan perustuslakivaliokunnan vuonna 2010 antamaan lausuntoon: silloin tupakointikielto autossa rajoittaisi tupakoitsijan henkilökohtaista itsemääräämisoikeutta.

Pidän itse tärkeänä, että asiaa katsottaisiin uudestaan, ja jos sosiaali- ja terveysvaliokunta tällaisen pykälän lähettäisi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, ja tässä haluan vielä... (Ben Zyskowicz: Perustuslakivaliokuntaan!) — Perustuslakivaliokuntaan, ja tässä edustaja Ben Zyskowicz on ollut aktiivinen, hän varmasti tästä asiasta jatkaa, ja uskon, että hän tätä ajatusta tukee, kun on sitä itse myös ehdottanut. — On todettava ja kysyttävä, että miksi me jättäisimme lapset ilman turvaa. Aikuisethan on suojattu siten, että työpaikkojen tupakointikielto tuli voimaan 1995 ja ravintolatupakoinnin kielto on täydessä laajuudessaan sitten ollut voimassa vuodesta 2009. Monet EU-maat ovat kieltäneet tupakoinnin yksityisautoissa silloin, kun lapset ovat läsnä. Irlannissa ja Italiassa kielto on tulossa voimaan tänä vuonna. Eli tämä on yksi asia.

Sitten, arvoisa puhemies, ehkä tiivistetysti vielä sanon tästä, että Suomessa on korkea aika nähdä, että autossa tupakointi lasten oikeuksien ja terveyden suojelun näkökulmasta on sellainen asia, että se on nyt katsottava. Lapsethan eivät voi puolustautua tai poistua tuosta tupakansavuisesta ajoneuvosta.

Mutta sitten ihan toinen asia lopuksi, kun aika juoksee ja kello käy: mielestäni on tervehtullutta, että lakiesityksen mukaan taloyhtiö voisi puuttua parvekkeella tai taloyhtiön alueella, esimerkiksi pihamaalla, tapahtuvaan tupakointiin nykyistä helpommin. Tämä on toinen asia, josta on tullut paljon palautetta, ja en nyt tässä suoraan muutosta esitä, mutta pidän tärkeänä, että valiokuntakäsittelyssä käymme läpi tämän pykälämuotoilun ja tarkistamme, onko riittävän selkeästi säädetty se, millä menettelyllä tupakointi saadaan kiellettyä, onko se proseduuri byrokraattinen, onko se riittävän selkeä, onko myöskin lakiesityksessä riittävän selvästi kirjattu vastuut, kuka on vastuussa, jos esimerkiksi taloyhtiössä joudutaan tekemään korjauksia, ettei savu kulkeutuisi esimerkiksi yksittäisen ihmisen tai perheen asuintiloihin, koska emme todellakaan halua, että tämä lakiesitys johtaa riitelyihin taloyhtiöissä tai täyttää sitten esimerkiksi isännöitsijöiden pöydät. Eli tämä on toinen asia, jossa kokoomuksen eduskuntaryhmässä on valmius muutoksiin.

Sitten kolmantena totean vielä asian, josta ei säädetty tässä lakiesityksessä, mutta totean, että kun nikotiinipitoiset sähkösavukkeet tulevat Suomen markkinoille, niin tällä hetkellä ne eivät kuulu voimassa olevan lainsäädännön mukaan tupakkaverolain soveltamisen piiriin, mutta tiedän, että Euroopan unionissa on käynnissä työryhmätyö tämän asian osalta ja myöskin osissa jäsenmaista jo verotetaan sähkö tupakkaa. Itse lämpimästi kannatan sitä, että tämä tapahtuisi myöskin Suomessa. Itse mieluummin kannatan haittaveroja, tupakan verotusta kuin työn verottamista, eli tässä terveiset menevät sitten valtiovarainministerille.

Ja ihan lopuksi ehkä tuohon ensimmäiseen puheenvuoroon ja koko tähän keskusteluun liittyen totean sen, että vaikka nuorten tupakointi on vähentynyt roimasti — se on hieno, upea trendi — niin asiantuntijat ovat erittäin huolissaan sähkö tupakan ja nuuskan suosion kasvusta. Eli viestinnässä savukkeiden terveyshaittojen lisäksi pitäisi keskustella myös muiden nikotiinituotteiden mahdollisista haitoista. Tämä on myöskin vakava viesti, joka meidän täytyy ottaa huomioon, kun käsittelemme tätä tupakkalain uudistamista. Sähkötu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

pakkaa on kokeillut jo puolet yhdeksäsluokkalaista pojista ja kolmannes tytöistä, ja jos todellakin uusia nikotiinia sisältäviä tuotteita tulee vahvasti markkinoille, se saattaa tarkoittaa sitä, että nikotiiniriippuvuus yleistyy. Tätähän me emme halua, ja haluan, että tällä lakiesityksellä tähän asiaan vastataan.

Mutta tarkkaan ja huolella käymme tämän lakiesityksen läpi ja teemme sitten tarvittavat muutokset valiokunnassa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Siellä oli kaksi vastauspuheenvuoroa, edustaja Niikko ja edustaja Meri. — Edustaja Niikko, 1 minuutti.

19.05 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajan aikaisemmasta puheenvuorosta haluaisin kysyä kokoomuksen eduskuntaryhmän kantaa siihen, mikä teidän kantanne tulee olemaan suhteessa tähän nikotiiniin — varmasti tämän esityksen mukaan, että se laitetaan veron piiriin ja pannaan piiloon kaappiin ja lukkojen taakse. Se sopii varmasti, uskon, myös perussuomalaisille. Emme ole keskustelleet asiasta, mutta se on ihan luonnollista.

Mutta sitten logiikka siinä, kun edustaja Sarkomaa mainitsi, että nikotiini on hengenvaarallista lapsille, kahteen kertaan: kuitenkin — minä nyt vain haluan avata tätä, en minä nyt ketään syytä tässä — kun me mietimme sitä, eikö tämä ole aikamoista kaksinaismoralismia siltä näkökannalta, että väitetään, että kun nikotiinia pureskellaan eri mauilla, joilla sitä myydään karkkihyllyssä avoimesti kaupassa, niin se on lääkettä, mutta sitten, kun sitä aletaan sauhutella, siitä tuleekin myrkyä? Minä en ymmärrä tätä kaksinaismoralismia siinä mielessä, että me lainsäädännössä sanomme, että kun se on lääkelaisissa, se on lääke, mutta kun se on tupakkalaisissa, se on haitta-aine.

Meidän täytyisi sillä lailla tavallaan olla avoimia tämän suhteen, että me tekisimme yhteneväistä lainsäädäntöä. Nikotiini on haitta-aine, myönnän sen, mutta ei tehdä niin tiukkaa lakia, että me rupeamme näitä makuaineitakin jo kieltämään voimakkaasti laeilla. Ei ole toteen näytetty, että tällaisessa 10 millilitran nikotiinittomassa makunesteessä olisi sellaisia haitta-aineita, jotka olisivat terveydelle niin haitallisia, että tämä tulisi kieltää tässä esityksessä. [Puhuja näytti pakkausta.] Sitä ei ensinnäkään pystytä kieltämään, koska se pystytään kiertämään. Nikotiininesteet tullaan maustamaan omatekoisesti, jos me emme sitä mahdollisuutta anna.

19.07 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa pikkusen kiinnitin huomiota edustaja Sarkomaan puheessa siihen, että hän rinnasti sähkö tupakan ja tupakan, jotka ovat kaksi ihan eri asiaa. Siis tupakassa on aineita syanidista arsenikkiin. Olen itse kova tupakoitsija ja käyttänyt monia korvaavia aineita. Kiinnittäisin huomiota tähän samaan asiaan kuin edustaja Niikko, että minä ostan näitä eri makuisia Nicorette-purukumeja ihan hyllystä näin vain [Puhuja näytti pakkausta.] ja sitten samalla sähkö tupakkaa minä en saisi polttaa. Tunnen erittäin paljon ihmisiä ja olen saanut erittäin paljon palautetta. Tämä on korvaushoito. Meidän pitäisi olla linjassa tämän asian kanssa: jos meillä on korvaushoitona laastari ja purukumeja eri mauilla, niin miksi me emme anna ihmisille mahdollisuutta päästä eroon tupakasta?

Ilmeisesti edustaja Sarkomaa ja moni muu eivät ymmärrä, kuinka vaikeata tästä tupakointiriippuvuudesta, joka minullakin on, on päästä eroon. Taistelemme näitten korvaustuotteiden kanssa. Miksi ei edesauteta tästä tupakoinnista eroon pääsemistä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Ja mitä tulee parveketupakointiin, niin kyllä sieltä kaikkea muutakin käryä tulee. Miksi me emme ole huolissamme siitä, kun lapset katsovat, kun ihmiset juovat pihamaalla viinaa?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Sarkomaa, ja sitten puhujalistaan.

19.08 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tässä on hyvä taas todeta, mitä on sanottu ja mitä ei. Todellakin sähkö tupakasta totesin sen, että sähkö tupakan vaikutuksista esimerkiksi tupakoinnin lopettamiseen on vielä hyvin vähän tutkimustietoa, mutta esimerkiksi ihmisten kokemuseräistä tietoa on kovin paljon, ja olen itsekin sitä vastaanottanut. En ole sanonut, että sähkö tupakka olisi yhtä vaarallinen kuin tupakka, koska sähkö tupakointia on kovin erilaista, ja tämä on tässä nyt hyvä ottaa esille, ettemme rupea tästä debatoimaan. Mutta silloin, kun sähkö tupakassa on nikotiinia, nikotiini on vaarallista.

Tämä on hallituksen esitys, jonka teidän ministerinne on yksimielisesti tuonut tänne esitykseksi, ja on todella tärkeää, että käymme tämän läpi. Mutta sähkö tupakasta keskustelu on kovin hankalaa, koska siitä ei vielä ole kovin paljon tutkimustietoa. Meidän eduskuntaryhmässämme on myös lääkärikansanedustaja, joka on hyvin paneutunut tähän tupakasta vieroittamiseen. Hyvin tarkkaan olemme käyneet tätä läpi, (Puhemies koputtaa) ja varmasti myöskin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa tätä käydään läpi. Viittasin itse vain niihin tutkimustuloksiin, (Puhemies koputtaa) joita on olemassa ja joita ei vielä ole.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja puhujalistaan.

19.09 **Ben Zyskowitz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Tämä hallituksen esitys on askel eteenpäin tupakkapolitiikassa ja tupakoinnin vähentämissäpyrkimyksessä, mutta haluaisin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle, jonka jäseniä ja varapuheenjohtajakin on paikalla, antaa kuitenkin vielä lisälistan.

Ensinnäkin parveketupakointi. Tässä hallituksen esityksessä esitetään sellaista byrokrattista menettelyä, että taloyhtiö voi päättää pyytää kunnan viranomaisilta tästä asiasta ratkaisuja. Mihin tässä tarvitaan kunnan viranomaisia? Luulisi, että tälle hallitukselle, joka nimenomaan on ottanut tavoitteekseen turhien normien ja turhan byrokratian purkamisen, sopisi hyvin se, että taloyhtiö päättää asiasta. Taloyhtiö päättää, saako siinä taloyhtiössä parvekkeella tupakoida vai eikö saa, ja toivoisin, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta vielä tätäkin harkitsisi.

Toinen asia, jota käsitellään tässä hallituksen esityksen sivulla 37 ja jota tässä hallituksen esityksessä ei ole mukana, on, niin kuin täällä sanotaan, tupakkapakkausten yhdenmukaistaminen, eli sillä tarkoitetaan tällaisia brändittömiä, logottomia tupakka-askeja. Kannatan tämän kiellon tuomista myös Suomeen. Täällä kerrotaan hallituksen esityksen sivulla 37, että Australiassa näin on ollut vuodesta 12. Hiljattain Irlanti, Iso-Britannia ja Ranska ovat päättäneet tupakkapakkausten yhdenmukaistamisesta. Lisäksi asiaa valmistellaan ainakin Norjassa, Unkarissa ja Uudessa-Seelannissa. Kun Suomi on ollut etulinjassa tupakkapolitiikassaan, niin minkä vuoksi emme tässäkin ottaisi järkevää uudistusta käyttöön, jota muuallakin käytetään ja joka nimenomaan nuorten suuntaan vähentäisi tupakoinnin houkuttavuutta, koska nuorten suuntaan tehdään tällaista brändimarkkinointia käytännös-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

sä ja siellä kovat kundit käyttävät tunnettuja brändejä ja ovat sillä tavoin sitten olevinaan enemmän aikuisia kuin muuten ovatkaan?

Kolmas asia, jota käsitellään tämän lain 74 §:ssä, on tupakkavapaat vyöhykkeet. Meilähän on tupakointi tällä hetkellä kielletty tietyillä alueilla mutta ei ollenkaan riittävästi. Voin omakohtaisesti sanoa, että kun astmaatikkona pakkasessa juoksee junaan tai asemalle ja siinä sitten ystävällisesti joku juuri edellä rupeaa röökaamaan, niin kyllä sen todellakin kärsii sanan useammassa merkityksessä. Itselleni tuli mieleen, että tupakkavapaiksi vyöhykkeiksi pitäisi lisätä ainakin juna-asemat, bussiasemat, nämä asemalaiturit. Kyllä minun mielestäni kahviloiden ja jätskibaarien terasseillakin tupakointi tulisi kieltää. Kun olemme laajentaneet tupakointikieltoja, aina on ennustettu katastrofia. Kun työpaikoilla tupakointi kiellettiin, niin oli kauhukuvia siitä, että hirveätä, ei tule työnteosta mitään, kun siellä vain juostaan tupakalla. Sitten kun laajennettiin tupakointikielto ravintoloihin, niin kuulemma kaikki ravintolat menevät konkurssiin. Nyt on aika ottaa lisäaskeleita ja tällaiset kahviloiden, jätskibaarien terassit ja paikat, joissa on paljon ihmisiä, lapsia ja muita, tupakkavapaiksi vyöhykkeiksi ja tupakoitsijat jonnekin kauemmaksi tupakoimaan.

No, sitten asia, joka täällä olikin jo esillä edellisissä puheenvuoroissa, eli tämä autossa tupakoinnin kieltäminen silloin, jos siellä on lapsia ja vauvoja. Jo kuusi vuotta sitten silloinen hallitus yksimielisesti esitti tällaista kieltoa, joka on monissa maissa, monissa yksilönvapautta kunnioittavissa maissa, kuten useassa Yhdysvaltain osavaltiossa. Silloinen perustuslakivaliokunta yksimielisesti päätti, että kyllä tämän aikuisen tupakoitsijan oikeus tupakoida eli yksilönvapaus on suurempi oikeus kuin sen lapsen oikeus terveyteen, kun hänen pienet keuhkonsa kärsivät, kun siellä tiiviissä tilassa autossa tupakoidaan, tämän aikuisen tupakoitsijan oikeus, joka voi vaikka puolen tunnin välein, jos niin himottaa, pysäyttää sen autonsa ja mennä ulos röökaamaan, mutta tämä vauva siinä turvaistuimessa ei pysty lähtemään siitä autosta yhtään mihinkään.

Olen monesti arvostellut perustuslakivaliokunnan tulkintoja, ja varmasti voidaan esittää siihen arvosteluuni ihan painavia vasta-argumentteja. Mutta pitää sanoa, että tämä on yksi kaikkein käsittämättömimmistä perustuslakivaliokunnan tulkinnoista. En voi ymmärtää, että tässä perusoikeus vastaan perusoikeus -tilanteessa, joka on aika klassinen asetelma perustuslakivaliokunnassa, asetettiin tämän aikuisen tupakoitsijan yksilönvapaus ja niin edelleen suuremmaksi perusoikeudeksi kuin sen pienen vauvan tai lapsen oikeus terveyteen.

Nämä perustuslakivaliokunnan argumentitkin ovat mielestäni aika heppoisia. Jos puhutaan yksilönvapaudesta, niin me olemme voineet säätää esimerkiksi sellaisen lain, että tällaisen ihmisen, joka haluaisi kunnolla röhöttää siellä autossa, pitää semmoisella remmillä kiinnittää itsensä siihen istuimeen. Se ei rajoita hänen yksilönvapauttaan. Mutta kun rajattaisiin hänen tupakointiaan niin, että hän ei voi vahingoittaa sitä pientä lasta siinä autossa, niin se kuulemma rajoittaa liikaa tämän tupakoitsijan yksilönvapautta. Odotan todellakin, että perustuslakivaliokunta tarkistaa kantansa, mikä ei ole mikään kummallinen asia. Amerikan korkein oikeus, Suomen korkein oikeus, monet tuomioistuimet ottavat uusia kantoja asioihin. Odotan todellakin ja vetoan perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaan ja jäseniin, että perustuslakivaliokunta tässä tarkistaa kantansa ja suojelee tätä lasta ja hänen terveyttään enemmän kuin sen tupakoitsijan oikeuksia.

On käytetty myös muita argumentteja, miksi tällaista ei tulisi säätää. Muistaakseni tässä salissakin, tai tuossa viereisessä salissa, joskus joku sanoi, että eihän kukaan järkevä ihminen tupakoi autossa, jos siellä on pieniä lapsia. No, ei kukaan järkevä ihminen murhaa eikä raiskaa eikä mitään muutakaan, mutta silti me olemme pitäneet tarpeellisena säätää näistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

asioista, koska on sellaisia vähemmän järkeviä ihmisiä. Sitten on sanottu, että tällaista tupakointikieltoa ei pidä säätää, koska sitä ei voi valvoa. No, kyllä sitä varmaan voi sen verran valvoa kuin nyt voi valvoa esimerkiksi sitä, että on turvavyöt käytössä tai ei käytetä kännykkää ajettaessa ja niin edelleen.

Todellakin odotan, että perustuslakivaliokunta tarkistaa kantansa, ja odotan, että sosiaali- ja terveysvaliokunta nimenomaan laittaisi sen pykälän, jonka tiedän olevan STM:ssä valmiina jo sieltä vuosien takaa, tämän lakiesityksen yhteydessä lausunnolle perustukseen, joka perustus ottaa siihen kantaa. Muuten ei varmasti uskalleta asiasta toisin säätää eikä pidäkään uskaltaa, koska se on niin ristiriidassa vallitsevan perustuslakivaliokunnan tulkinnan kanssa.

Haluan vielä sanoa, että tein tästä kirjallisen kysymyksen hallitukselle maaliskuussa 2014 ja silloinen ministeri Huovinen vastasi, että kun tätä lakia valmistellaan, jota me nyt siis käsittelemme, "tässä yhteydessä voidaan harkita uudelleen esitettäväksi tupakointikieltoa yksityisautoissa lasten läsnä ollessa". No, olen tätä asiaa tietysti lobannut ministerin ja hänen avustajansa ja muidenkin kautta, mutta nyt hallitus ei kuitenkaan päätenyt tähän lakiesitykseen tätä kohtaa ottamaan. Se perustelu on varmastikin tässä ministeri Huovisen vastauksen seuraavassa virkkeessä, jossa sanotaan näin: "Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että olisi varsin poikkeuksellista, jos hallituksen esitys olisi suoraan vastoin perustuslakivaliokunnan varsin tuoretta ja yksimielistä kannanottoa." Tämähän on totta, mutta pitää sanoa, että varsin poikkeuksellisen hölmö on kyllä nyt puheena oleva perustuslakivaliokunnan yksimielinen kannanotto.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, sanon vain, mikä kaikkein eniten tupakoinnin aloittamisen torjumiseen auttaa, ja silloinhan on kyse yleensä nuorista, koska eiväthän järkevät ihmiset aikuisina aloita tupakointia. Varsin oleellista nuorten tupakoinnin aloittamisen torjumisessa on tupakan hinta. Kun tiedän, että hallituksella on rahasta pulaa ja tämä tekeillä oleva työmarkkinaratkaisukaan ei julkisen talouden vaikutuksiltaan ole sellainen kuin piti, niin esitän taas kerran harkittavaksi, että tupakkaverotusta korotetaan paljon enemmän kuin hallitusohjelmaneuvoittelussa sovimme. Tuollainen sokkikorotus, joka esimerkiksi tuplaisi tupakan hinnan, varmasti olisi omalta osaltaan estämässä ja vähentämässä sitä, että nuoret aloittavat tupakoinnin. Mutta kuten sanottu, askel otetaan eteenpäin, ja odotan, että sosiaali- ja terveysvaliokunta — alleviivaus sanalla "terveys" — tekee tässäkin asiassa hyvää työtä. (Mika Niikko: Hyvä!)

19.19 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan jäsenenä muutama kommentti.

Jottei tule kuulijoille epäselvyyttä, tämä on edelliseltä kaudelta, en ole ollut silloin perustuslakivaliokunnan jäsenenä elikkä en voi ottaa kantaa, oliko tämä hölmö vai muuta, mutta kuulostaa erikoiselta punninnalta, ja toki nyt me emme voi ottaa siihen kantaa, kun ei sellaista esitystä ole.

Mutta sitten on hyvä muistaa, että mitäs me teemme sille, kun se lapsi on 24 tuntia siellä asunnossa, kun se isä polttaa sitä tupakkaa siellä vauvan sängyn vieressä. Että toki se on sitten sen ajan siellä autossa ilman tupakkaa, mutta tämmöinen ihminen, joka näin toimii, tekee sitä varmasti kotona.

Ja sanoisin näin, että mieluummin verotettaisiin sitä viinaa sitten kanssa tuplasti, että se ollaan kyllä sitten pitämässä aisoissa. Alkoholi aiheuttaa meille paljon enemmän kansantaloudellisesti terveydellisiä poissaoloja ja väkivaltaa perheissä ja muuta. Odottaisin sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

kokoomukselta esitystä, että pannaan sitä alkoholiveroa kanssa sinne korkeuksiin. Miksi vain tupakoitsijoita halutaan rangaista?

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Niikko, sitten mennään... Jaaha, ja vielä oli. — Olkaa hyvä, Niikko ensin.

19.20 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskoviczin ajatuksenjuoksu on ihan loogista ja kannatettavaa, erityisesti tältä osin, että perustuslakivaliokunnan tulkinta vuonna 2010 on ollut hyvin epäjohdonmukaista, jos me emme kykene suojelemaan lapsiamme tupakan aiheuttamilta savulta ja haitoilta. Siinä mielessä tämä on tärkeä asia nytten sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ottaa vakavasti ja pohtia sitä, että kaikissa tiloissa, joissa on alaikäisiä lapsia, tupakointi olisi kielletty, mikäli se tapahtuu lapsen läsnä ollessa.

Se, mitä tässä voitaisiin myös vielä pohtia, on se, millä tavalla me voimme kuitenkin tupakoitsijaa saada autettua sen tupakoinnin lopettamisessa, koska tutkimusten mukaan lähes 80 prosenttia haluaa lopettaa sen tupakoinnin. Tämä on se oleellinen asia. Meidän täytyy tukea niitä ihmisiä, jotka haluavat päästä tupakoinnista eroon, ja tämä hallituksen esitys konkreettisesti ottaa kantaa siihen tämän sähkösavukkeen muodossa. Tämän johdosta toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa te otatte vakavasti tämän huolen, että me emme tee mahdottomaksi sitä tupakoinnin lopettamista. (Puhemies koputtaa) Jos joku kokee, että tällä sähkösavukkeella pääsee eroon siitä, niin annetaan hänen päästä eroon. (Leena Meri: Kyllä!) Pienempi paha se kuitenkin on kuin nykyinen savukkeen polttaminen.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä kaksi vastauspuheenvuoroa, sitten mennään kyllä ihan oikeasti tähän puhujalistaan. Louhelainen ja Zyskowicz.

19.22 **Anne Louhelainen ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Totean, että olen samaa mieltä edustaja Zyskoviczin kanssa siitä, että tupakointia yksityisautossa voisi tarkistella todellakin vähän tämän liikenteen turvallisuuden, sujuvuuden kannalta. Se on vähän samanlainen asia kuin jos sitä kännykkää räplää ja keskittyy siihen — samaan tapaan se tupakointi voi viedä sen keskittymisen siitä ajosta sen ajon aikana. Kun tupakkaa, askia tai sytytintä etsii ja siihen keskittyy, niin se samalla tavalla voi viedä sitä huomiota. Ja tämä tupakoinnin valvonta voisi hoitua niin kuin edustaja Zyskowicz esitti: samalla tavalla kuin kännykkään puhumista tai turvavöiden käyttöä valvotaan, sitä voitaisiin satunnaisesti tai näin, miten se huomataan, valvoa.

19.23 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Merelle vastaan, että lainsäädännössä usein on tilanteita, joissa voimme tehdä jotain mutta emme valitettavasti voi tehdä välttämättä sen enempää. Mutta ei tämä edustaja Meren ajatus täysin mahdoton mielestäni ole, vaikka toki tiedän siihen liittyvät kotirauhaa koskevat näkökohdat. Me olemme katsoneet voivamme kotona tapahtuvaa parisuhdeväkivaltaa säännellä ja tehdä siitä yleisen syytteen alaisen rikoksen, muistaakseni, ilman että kotirauha on sinänsä ollut esteenä. Että jos edustaja Meri esittää, että tupakointi myös kotona pienen lapsen läsnä ollessa kiellettäisiin, niin kyllä minä sellaista kieltoa voisinkin kannattaa, ja silloin se perustuisi siihen, että tämä on rinnastettavissa pahoinpitelyyn. Ja pahoinpitely,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

lapsen pahoinpitely, kotonakin ja oman lapsen kohdalla, on kiellettyä. (Leena Meri: En ole esittänyt sellaista!)

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

19.24 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käyn ensin läpi tätä ehdotettua tupakkalakia ja sitten jatkossa puhun vähän enemmän tästä sähkötupakasta ja siitä tehdyistä joistakin tutkimuksista, kun tässä keskustelussa on väitetty, että tällä sähkötupakalla olisi joitakin erityisiä terveysvaikutuksia verrattuna tupakointiin ja tupakkaan.

Tämä nykyinen tupakkalaki on vuodelta 1976, ja sitä on muutettu kymmeniä kertoja. Tällä tupakkalain uudistuksella pyritään ehkäisemään tupakkatuotteiden käytön aloitusta ja nikotiinin riippuvuuden syntymistä sekä edistämään tupakkatuotteiden käytön lopettamista. Myös tupakoimattomien altistusta tupakansavulle halutaan vähentää.

Tästä sähkötupakasta ensin. Tässä lakiehdotuksessa sähkösavukkeille säädettäisiin laissa sama ostoikäraja kuin tupakkatuotteille. Niiden myynti olisi luvanvaraista, eikä niissä saisi olla esimerkiksi karkki- ja hedelmämaukuja. Sähkösavukkeita ei saisi myöskään käyttää tupakoimattomissa tiloissa tai pitää esillä vähittäismyynnissä. — Erityisesti toivon, että edustaja Niikko kuuntelee kohta tästä sähkösavukeasiasta.

Tavoite ja aikomus on, että tupakkamaut ovat sallittuja ja esimerkiksi juuri karkki- ja hedelmämaut puolestaan kiellettyjä. Perusteluna tälle rajaukselle on se, että halutaan vähentää sähkösavukkeiden houkuttelevuutta etenkin lasten ja nuorten näkökulmasta ja tällä tavoin ehkäistä ensinnäkin nikotiiniriippuvuuden syntymistä, toiseksi pienten lasten nikotiinimyrkytyksiä — nikotiini on juotuna hyvin tappava aine — ja kolmanneksi sähkösavukkeiden käyttämistä tupakoinnin ja jopa kannabiksen polton harjoittelutuotteena. Lisäksi tutkimuksissa on saatu viitteitä siitä, että etenkin makeat makuaineet olisivat terveydelle haitallisia höyrytettyinä ja keuhkoihin vedettyinä.

Arvoisa rouva puhemies! Kansalaispalaute tästä, erityisesti sähkötupakan linjauksista, on ollut hyvin aktiivista, ja siellä on ollut melko hienoja tarinoita tupakasta irrottautumisesta sähkötupakan avulla. Me kaikki kansanedustajat olemme varmasti näitä saaneet. Haluaisin kuitenkin korostaa, että uusi tupakkalaki ei kriminalisoi sähkötupakkaa. Se on edelleen käytettävissä apuna tupakasta eroon pääsemisessä. Vieroitusapuperuste ei kuitenkaan voi antaa oikeutta nikotiinituotteelle olla erityisasemassa tupakkaan nähden. Nyt se menee samalle viivalle. Lisäksi WHO:n tutkimus on kiistänyt olettamuksen sähkötupakan hyvästä vieroituskyvystä — tästä kohta lisää. Tupakkateollisuus puolestaan on markkinoinut sähkötupakkaa eli sähkösavuketta vaihtoehtona lääkehoidolle.

Arvoisa rouva puhemies! Tupakkateollisuudella on oma lehmä ojassa. Tupakkateollisuuden tavoite ei ole saada nikotiinin käyttöä loppumaan vaan jatkumaan. (Mika Niikko: Juuri näin!) Elinikäinen riippuvuus on alan tuottavuuden perusta. Tupakkateollisuus ei ole tuonut markkinoille vieroitustuotetta, se vain markkinoi sitä sellaisena. Sähkötupakka on koukuttava nikotiinituote, jonka kanssa hengitetään keuhkoihin kaasuja, jotka eivät sinne kuulu. Nyt onkin menossa ihmiskoe, mutta seurauksia ei vielä tiedetä.

Arvoisa rouva puhemies! Seuraavaksi käyn läpi hieman Suomen Lääkäriliiton selvityksiä sähkötupakasta. Sähkötupakan tehosta nikotiinin vieroituksessa on julkaistu kaksi laadukasta tutkimusta ja yksi meta-analyysi. Päivittäin savukkeita polttavilla tavallisin syy käyttää sähkötupakkaa oli lopettamishalu. Osoittautui kuitenkin, että sähkötupakalla nikotiiniriippuvuudesta pääsi irti heikommin kuin muilla keinoin. Nikotiinin käytön lopettane-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

den eli onnistujien osuus vaihteli tutkimuksessa 4 ja 13 prosentin välillä 6 kuukauden seurannassa, kun oikeassa korvaushoidossa ja lääketutkimuksissa päästään yli 20 prosentin tuloiksi. WHO:n raportin mukaan oletus, että sähkötupakka toimisi vieroitustuotteena, on väärä. Tupakkatuotteiden käyttäjille annetaan harhaanjohtavaa tietoa. Vieroitustuotteet ovat Suomessa lääkelain alaisia lääkevalmisteita. On selvää, ettei tupakkateollisuus halua sähkötupakkaa lääkelain alaiseksi, sillä se ei pääsisi markkinoille missään maassa.

Arvoisa rouva puhemies! Sähkötupakan nesteen koostumus on arvaamaton. Me emme tiedä, mitä tuotteet sisältävät ja mitkä niiden haitat tarkkaan ottaen ovat. Verrataanpa sitä nikotiinikorvaushoitoon. Lääkeaineet valmistetaan puhtaissa ja valvotuissa oloissa ja niiden koostumus tunnetaan. Jokainen annos sisältää saman määrän ainetta. Lääkeaineet hyväksytään markkinoille vasta, kun niiden hyödyt ja haitat on tutkittu. Lääkeainepakkauksessa kerrotaan, mitä lääkeaine sisältää ja minkä verran, sekä kerrotaan tuotteen käyttöohjeet, siinä hyödyt ja haitat. Lääkeainetta käytetään rajallinen aika. Korvaushoitolääkkeiden tavoite on saada nikotiinin käyttö loppumaan kokonaan, kun taas sähkötupakat valmistetaan pääosin Kiinassa, missä teollisuuden valvonta ja säätely on vähäistä. Tupakkatuotteissa ei ole pakkausselostetta eikä tietoa, mitä ainetta ja millaisia määriä kussakin tuotteessa on. Sähkötupakan patruunat tai nesteet eivät ole tasalaatuisia, ne sisältävät esimerkiksi nikotiinia vaihtelevia määriä. Tutkimuksissa vaihteluväli on ollut nolasta 35 milligrammaan per imukerta. Niissä on samoja myrkyllisiä yhdisteitä, raskasmetallia ja torjunta-ainejäämiä kuin poltetuissa tupakkatuotteissa mutta pienempinä määrinä. Sähkötupakan laitteissa on myös ollut vakavia turvallisuuspuutteita, ja niitä on räjähtänyt käyttäjien käytössä aiheuttaen vammoja.

Kuten kerroin jo aikaisemmin, tupakkateollisuuden tavoite ei ole saada nikotiinin käyttöä loppumaan vaan jatkumaan. Elinikäinen riippuvuus on alan tuottavuuden perusta.

Sitten vielä tästä sähkötupakan toimintatavasta. Se muodostaa siis hiukkasia, ei höyryä. Sähkötupakasta imetään pienimmillään kiinteitä, 10—300 nanometrin läpimittaisia partikkeleita keuhkoihin, mistä aiheutuu haitallisia päästöjä hengitysilmaan uloshengityksen mukana. Nämä partikkelit pääsevät keuhkojen pienimpiinkin osiin, keuhkorakkuloihin, ja imeytyvät verenkiertoon sekä voivat päästä solujen sisään. Zhang ym. tekivät vuonna 2013 tutkimuksen, että sähkösavukkeiden ja poltetujen savukkeiden nanopartikkelien kulkeutuminen elimistöön oli isompaa kuin tavallisessa tupakassa. Tutkijat havaitsivat, että 27 prosenttia sähkötupakan partikkeleista oli havaittavissa verenkierrossa, kun taas poltetuissa savukkeissa tuo prosentti oli 25—35. Osa partikkeleista sisältää metallia, joka kertyy keuhkorakkuloihin.

Tämä siis tästä sähkötupakan tuomisesta samalle viivalle tavallisen savukkeen kanssa.

Tässä keskustelussa ja laissa puututaan myös parveketupakointiin. Ben Zyskowitz ihmetteli, että miksi lisätään byrokratiaa sillä, että tämä päätös tästä parveketupakoinnin kieltämisestä viedään kuntaan. En tiedä, millä hallitus tätä perustelee, mutta itselleni tuli mieleen, että mitäpäsiinä tapauksessa, jos se häiriötupakoitsija on vaikka taloyhtiön puheenjohtaja. Ja sitten tässä laissa ei puhuta taloyhtiön oikeudesta kieltää, vaan tässä puhutaan suoraan näin: kunta voisi asuntoyhteisön hakemuksesta kieltää tupakoinnin hakemuksessa tarkoitetuilla parvekkeilla tai muissa tiloissa. Omaan mieleeni nousi vain, kun käytetään sanaa "asuntoyhteisö", että silloin se voisi olla muutakin kuin se taloyhtiön hallitus tai muu, eli että tavallaan laajennetaan sitä joukkoa, kuka voisi pyytää tätä rajoittamista. Tämä on vain omaa henkilökohtaista arveluani.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Ilokseni yhdyin kaikkiin Ben Zyskoviczin tätä lakiesitystä koskeviin lisäysehdotuksiin, mitä voisimme tehdä tupakoinnin vähentämiseksi. Erityisesti olen iloinen siitä, että samoin kuin keskusta, myös kokoomuksen jäsenet ovat täälläkin keskustelussa tuoneet esille sen, että me haluaisimme puuttua tupakointiin autossa, jossa on pieniä lapsia. Toisella kaudella tuo perustuslakivaliokunnan perustelu, että tupakointikielto autossa rajoittaisi tupakoitsijan henkilökohtaista itsemääräämisoikeutta, tuntuu jotenkin kovin heppoiselle, kun ajatellaan lasten oikeuksia ja terveyden suojelua. Lapset eivät voi puolustautua tai poistua tupakansavuisesta ajoneuvosta, (Puhemies koputtaa) ja mikäs meidän vanhempien ja lainsäätäjien muu tehtävä olisi kuin suojella näitä pieniä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistaan. Täällä tulee sitten mahdollisuus puhua vielä kyllä vaikka koko ilta.

19.35 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Tarkastelen nyt lähetekeskusteluun tullutta tupakkalain uudistusta, osin myös jopa henkilökohtaisesta näkökulmasta. Sunnuntaina nimittäin 70 vuoden ikään pääsyt isäni on edelleen lääkärinä ja on ollut muun muassa kehittämässä Lääkärit tupakkaa vastaan -ryhmää Suomessa. Näiden lääkäreiden tavoitteena on ollut savuton Suomi valistusta lisäämällä sekä tiukentamalla tupakkaan liittyvää lainsäädäntöä. Heidän työnsä, kuten koko Suomen yhteiskunnan työ, on tuottanut tuloa. Kun vuonna 2000 suomalaisista miehistä tupakoi 27 prosenttia ja naisista 20 prosenttia, olivat prosentit vuonna 2014 merkittävästi pienemmät. Kaksi vuotta sitten miehistä tupakoi 17 prosenttia ja naisista 14 prosenttia. Tupakoinnin vähentämistä on vauhdittanut erityisesti ravintolatupakoinnin kielto vuonna 2007.

Ilahduttavinta kuitenkin tilastoissa on nuorten tupakoinnin vähentyminen. Kun 14–18-vuotiaista nuorista tupakoi neljäsosa vuonna 2001, niin viime vuonna säännöllisesti tupakoivia oli vain yksi kymmenestä. Tulokset kertovat siitä, että suomalaisten nuorten asenteet tupakkaa kohtaan ovat muuttuneet entistä kriittisemmiksi, ja hyvä niin. Tupakoinnin vähentyminen näkyy myös suomalaisten terveydessä. Esimerkiksi keuhkosityöpään kuolleiden suomalaismiesten määrä on selkeässä laskussa.

Arvoisa rouva puhemies! Uusittu tupakkalaki antaa lisää välineitä savuttoman Suomen saavuttamiseksi — toivottavasti vuoteen 2030 mennessä. EU-direktiiviin perustuva makuaineiden kielto ja sähkö tupakointiin tehtävät tarkennukset ovat näistä merkittävimpiä muutoksia. Näiden ohella olisi syytä vakavasti harkita muun muassa tänään esillä ollutta niin sanotun kokoomuksen sote-kolmikön esitystä, jota edustaja Zyskowicz komppasi, autotupakointiin tehtävistä lisärajoituksista.

Silti pelkkä rajoittaminen ei riitä. Tarvitaan myös lisää panostusta valistukseen, ja tässä erityiskohteena pitää olla nuoret, joilla muun muassa nuuskan käyttö ja sähkö tupakointi ovat lisääntyneet viime vuosina. Esimerkiksi joukkuelajeissa nuuskan käyttö on tunnettu ongelma, ja sen ratkaisemiseksi me tarvitsemme lisää valistusta ja yhteistyötä seurojen, lajiliittojen sekä muun yhteiskunnan kanssa.

19.38 Anne Louhelainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lakiesityksen johdannossa todetaan, että Suomi on ollut tupakkapolitiikan edelläkävijämaita ja että tupakointi on vähentynyt. Erittäin hyvä asia. Nostan tässä omassa puheenvuorossani esille pari asiaa, jotka usein asetetaan vastakkain.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Ensimmäinen on tupakka vastaan sähkötupakka. Sähköisiä savukkeita myydään ja markkinoidaan tupakkaa vähemmän haitallisina. Jos tupakka on vaaralliseksi todettu ja sähkötupakka joiltain osin terveellisemmäksi, tekeekö se siis sähkötupakan terveyttä edistäväksi tuotteeksi?

Arvoisa rouva puhemies! Sähkötupakat tulivat markkinoille vuoden 2007 tienoilla. Sähkösavukkeiden turvallisuudesta, terveysvaikutuksista tai tehosta tupakan vieroituksessa ei ole julkaistu laajasti luotettavaa tutkimustietoa. Saatavilla olevien tutkimusten mukaan sähkösavukkeet sisältävät samoja terveydelle haitallisia aineita kuin tavallinenkin tupakka.

Vapers Finland ry on yhdistys, joka haluaa lisätä sähkötupakoinnin tietämystä ja vähentää tupakoinnista aiheutuvia haittoja. Vapers Finland ry toteaa, että tutkimustietoa tarvitaan, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö jo olemassa oleva tieto olisi riittävää, että sähkösavukkeita voidaan sanoa vähintäänkin niin turvallisiksi, että niitä kannattaa käyttää tupakan sijasta.

Tuo edellä mainittu yhdistys valvoo höyryttelijöiden etuja, kuten nämä sähkötupakkaa käyttävät itseään kutsuvat. Tämä yhdistys ohjeisti nettisivuillaan lähettämään omia elämäkertomuksia meille kansanedustajille. Kiitos niille lukuisille aktiivisille kansalaisille, jotka kertoivat elämäntarinaansa niin perinteisen kuin sähkötupakankin käyttäjinä. Elämänlaatu oli monilla sähkötupakkaan siirtyneillä parantunut, ja se on tietysti hyvä asia. Mutta kokonaan irti tupakasta heistä ei monikaan kertonut päässeensä.

Arvoisa puhemies! Toinen vastakohta-asetelma ovat tupakoivat ja ei-tupakoivat. Erityisesti kerrostaloissa tupakointi rajaa asukkaat usein vastakkain tupakoiviin ja ei-tupakoiviin. Mielestäni tämä lakiesitys ei tuo ainakaan helpotusta tähän keskusteluun. Tällä hetkellä tupakointi on jo kielletty taloyhtiöiden yhteisissä ja yleisissä tiloissa. Taloyhtiö voi kieltää tupakanpolton myös muilla alueillaan.

Tämän uuden tupakkalain myötä taloyhtiöillä olisi mahdollisuus hakea kunnan viranomaiselta tupakointikieltoa muun maussa parvekkeelle tai terasseille. Viranomainen voisi määrätä tupakointikiellon, jos savua voisi kulkeutua esimerkiksi parvekkeelta toiselle. Savun kulkeutuminen siis riittäisi kiellon määräämiseen, eikä terveyshaittaa tarvitsisi osoittaa, toisin kuin nykyisin terveydensuojelulain mukaisessa menettelyssä. Viranomaisen ei välttämättä tarvitsisi katselmoida tilannetta kiinteistöllä, vaan se tekisi arvion esimerkiksi rakennuspiirustusten perusteella.

En voi kuin ihmetellä, millä kunnan viranomaisella olisi aikaa paneutua tällaisiin selvityksiin ja päätöksentekoon. Samaan aikaan kuntien tehtäviä ja turhaa byrokratiaa pyritään vähentämään. Entä kulut? Onko tällaisen viranomaispäätöksen hakeminen taloyhtiöille maksullista, vai maksetaanko tämä toiminta kuntalaisten maksamilla veroeuroilla? Entä ohjeet taloyhtiöille? Miten huoneiston haltijoita kuullaan ja miten siitä raportoidaan kunnalle? Entä kuka kiellon noudattamista valvoo ja millä keinoin? Entä sitten tupakointikiellon rikkoja: miten häntä rangaistaisiin?

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteen mukaan osa tähän lakiin ehdotetuista muutoksista perustuu Suomen omaan harkintaan ja lainsäädäntötarpeisiin. Toivon, että tästä parveketupakoinnista ei tehdä uutta, kallista ja erittäin hankalasti toteuttavaa lisäbyrokratiaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä lakiesityksellä halutaan korostaa nuorten savuttomuutta erityisesti sillä, että erilaiset maut ja tuoksut kiellettäisiin savukkeista, kääretupakasta ja sähkösavukkeiden nesteistä. Ei pidä unohtaa, että nuoriin harhaanjohtava tai puutteellinen mielikuvamarkkinointi voi upota. Sähkösavuke nimikkeenä kuulostaa melko trendikkäältä toisin kuin vaikkapa sähköinen nikotiiniannostelija. Sähkötupakkamalleja löytyy niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

nuorisolle kuin vanhemmallekin väelle. Suunnitteluun ja markkinointiin on satsattu. Nuoriso saattaa aloittaa kokeilut sähkösavukkeilla, ja käyttö voi johtaa pitkäaikaiseen nikotiiniriippuvuuteen, joka puolestaan voi johtaa jatkossa nikotiinituotteiden sekakäyttöön, siis myös savukkeiden polttamiseen, kuten Pekka Puska on todennut. Tämän näkökulman Vapers Finland ry kuitenkin tyrmää.

Arvoisa puhemies! Sähkötupakan haitoista tai hyödyistä on vasta melko vähän tutkittua tietoa, kuten täällä on todettu, ja sen käsittääkseni myöntävät niin sähkötupakan puolustajat kuin vastustajat. Tutkijat altistavat koe-eläimiä sähkösavukkeen inhalaatioaerosoleille selvittääkseen, miten myrkyllisiä tai syöpää aiheuttavia ne ovat. Myös ihmisillä tehdään kokeita. Käyttäjät altistetaan tuotteille, ja tutkijat seuraavat sairauksien ilmestymistä veronmaksajien maksaessa mahdollisten sairauksien hoidot.

Sekä sähkötupakassa että kosmetiikassa käytetään muun muassa propyleeniglykolia, jolle jotkut ihmiset voivat olla allergisia. Pelkästään kosketus ihoon on voinut aiheuttaa allergisen reaktion. Miten voimakas reaktio tulee, jos tälle aineelle allergisoitunut ihminen polttaa sähkösavuketta ja saa hengitykseensä sitä? Miten käy, jos ihminen ei itse tiedä olevansa aineelle allerginen ja tulee sähkötupakkaa kokeilleeksi?

Arvoisa rouva puhemies! Potilaan Lääkärilehdessä erikoislääkäri Kristiina Patja toteaa, että sähkötupakka voi antaa väärän turvallisuudentunteen vähemmän haitallisesta tuotteesta ja että teollisuuden tavoitteena lienee hankkia uusia kuluttajia, koska nikotiiniin jää fyysisesti riippuvaiseksi. Tästä näkökulmasta nikotiininkäyttäjät ovat teollisuudelle varma taloudellinen sijoitus. Itselleni tuli kyllä myös mieleen se, että tämä direktiiviesitys, joka kiristää sähkötupakkalakia, olisi tupakkateollisuuden hanke. Onhan se vienyt perinteistä tupakankuluttajaa toisenlaisten tuotteiden pariin. Kolikolla lienee tässäkin asiassa vähintään kaksi puolta.

Tulemme varmasti sosiaali- ja terveystieteiden valioikunnassa käymään tätä asiaa hyvin monelta eri kantilta ja erilaisten asiantuntijoiden kanssa läpi.

19.45 **Mats Löfström r:** Värderade fru talman! I EU:s nya tobaksdirektiv är snus, tyvärr, ännu förbjudet i EU, förutom i Sverige som har undantag mot förbudet. Det här förbudet är ologiskt eftersom snus är en betydligt sundare tobaksprodukt än till exempel cigaretter. Snus har till exempel inte bevisats att orsaka någon cancer och det uppstår inte heller någon passiv rökning vare sig i bilen eller på balkongen som vid exempelvis rökning av cigaretter.

Sverige, men också Norge har tack vare att snus används i högre grad än cigaretter betydligt mindre tobaksrelaterade folkhälsoskador i jämförelse med andra EU-länder. Om alla i Europa som i dag röker i stället skulle använda snus skulle samhället spara miljarder euro i vårdkostnader. Jag vill dock vara mycket tydlig med att jag inte på något sätt och vis vill romantisera användningen av snus. Även om snus är en bättre produkt än cigaretter är den naturligtvis ingen hälsoprodukt utan en tobaksprodukt.

Men, jag kan inte motivera för mig själv eller för allmänheten varför EU förbjuder försäljning av snus, men samtidigt nog tillåter försäljning av mycket farligare produkter som cigaretter. Det fenomenet brukar kallas för hyckleri. Den här saken beror så klart inte på regeringen, utan på EU:s försäljningsförbud.

Det som däremot tillåts till Finland är reseimport av snus för egen privat konsumtion. Här vill jag passa på att berömma regeringens linje när man har berett den nya tobakslagen, och att man vill hålla kvar införselnivåerna av snus i praktiken oförändrade. Det är bland

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

annat viktigt för att det inte ska uppkomma en illegal marknad, för om man vill använda tobaksprodukter är snus ändå mindre skadligt än cigaretter vilket således också är mindre skadligt för samhället.

Regeringens förslag är en pragmatisk och godtagbar lösning efter omständigheterna, som jag stöder i den här frågan. — Tack.

19.50 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys tupakkalaista. Tupakkalain tavoitteena on jo vuodesta 2010 ollut tupakkatuotteiden käytön loppuminen. Tavoitteeseen pyritään ennen kaikkea ehkäisemällä nuorten tupakoinnin aloittamista ja tukemalla tupakoinnin lopettamista. Lisäksi halutaan taata kaikille savuton elinympäristö. Nämä kaikki ovat erittäin hyviä tavoitteita, ja niiden toteutumiseksi on vielä paljon tekemistä, kuten olemme tänäänkin kuulleet.

Tutkimuksen mukaan maassamme vuonna 2014 työikäisistä miehistä 17 ja naisista 14 prosenttia tupakoi päivittäin. Miesten tupakointi on 1980-luvulta vähentynyt, ja myös naisten tupakointi näyttäisi viime vuosina kääntyneen laskuun.

Se, mikä on erinomainen asia, on, että valtaosa nuoristamme on tupakoimattomia. Nuorten tupakoinnin yleisyys on nuorten terveystapatutkimuksen mukaan laskenut sekä tytöillä että pojilla tutkimusjaksolla vuosien 1977 ja 2015 välisenä aikana. Erityisesti näin on tapahtunut vuosituhannen vaihteen jälkeen. Tupakkakokeilutkin ovat heillä siirtyneet entistä myöhemmälle iälle. Tupakkaa kokeilemattomien osuus on myös kasvanut jatkuvasti vuoden 2005 jälkeen yli 18-vuotiailla nuorilla, vaikka he saavat ostaa tupakkaa laillisesti. Tyypillisesti tupakkatuotteiden kokeiluja tapahtuu 13—16-vuotiaana. Tupakkaa hankitaan yleisimmin kavereilta, eikä sen saatavuus ole ollut nykyaikana ongelma. Tämän varmasti muistamme omasta nuoruudestammekin, mikään ei ole tältä osin muuttunut.

Vuoden 2015 tietojen mukaan 16—18-vuotiaista tytöistä tupakoi 13 ja pojista 14 prosenttia. Terveys 2015 -kansanterveysohjelman tavoite on ollut, että tämänikäisistä tupakoi si alle 15 prosenttia, ja tämä tavoite on siten saavutettu. Muutos on ollut suuri, sillä ohjelmaa asetettaessa vuonna 2001 vastaava osuus oli 31 prosenttia sekä tytöillä että pojilla. Tämän oikean kehityksen ylläpito ja uusiin haasteisiin vastaaminen vaativat kuitenkin yhä panostuksia.

Nykyisellä lainsäädännöllä on ollut selvästi vaikutuksia nuorten tupakointiin, mutta esimerkiksi 16-vuotiaista 12 prosenttia ja 18-vuotiaista 15 prosenttia käyttää nuuskaa. Tämän vähentämiseksi tulisi panostaa voimakkaammin, vaikka edustaja Löfström oli edellisessä puheessa vähän eri mieltä, ymmärrettävistä syistä.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten seuraava seikka: Tullille aiheutuisi uusia tehtäviä tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden maahantuonnin valvontaan liittyen. Maahantuonnin aikarajan noudattamista valvottaisiin kuitenkin nykyisin resurssein muun valvonnan yhteydessä samalla tavalla kuin alkoholijuomien osalta.

Etan ulkopuolelta tapahtuvalle maahantuonnille esitetyn aikarajan seurauksena tupakkatuotteita ei saisi hakea Venäjältä yhtä usein kuin nykyisin, mikä luultavasti johtaisi laitoman kaupan vähenemiseen, mutta salakuljetuksen lisääntymiseen. Ajallisia tuontirajoituksia ei mielestäni kannata lähteä säätämään, koska niitä on todella vaikea valvoa eikä rajanylityspaikoilla ole tällä hetkellä siihen mahdollisuuksia eikä resursseja. Jos esimerkiksi rajanylityspaikalla on rajanylittäjiä kymmenessä jonossa autoineen ja tullimiehiä vähimmillään kolme, niin jokainen voi ymmärtää, että valvonta ei ole kovin tehokasta, ja vaikka se olisi tehokasta, niin tämä laki ei ole kovin uskottava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Mielestäni laki, jota ei ole sanktioitu tai ei pystytä valvomaan, ei ole yleensä tarpeellinen. Jos esimerkiksi autossa tupakointi kielletään, niin kuka sitä valvoo ja mitkä olisivat sanktiot? Jos ajattelette, että tätä valvoo poliisi, niin antakaa samalla poliisille siihen tarvittavat resurssit.

19.55 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomi otti vuonna 2010 lainsäädännössä yksiselitteisesti tavoitteekseen myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käytön loppumisen. Tämä lakiesitys, jolla uudistetaan 40 vuotta vanhaa tupakkalakia, on jälleen yksi askel eteenpäin. Lainsäädännöllä sekä politiikkaohjelmilla on ollut erittäin tärkeä rooli siinä, että tupakointi on merkittävästi vähentynyt Suomessa. Selkeintä pudotus on ollut 15—64-vuotiaiden miesten ryhmässä, jossa tupakoivien osuus on puolittunut viimeisten 25 vuoden aikana. Työikäisistä miehistä tupakoi nyt 17 prosenttia ja naisista 14 prosenttia. Samoin tupakointi on vähentynyt nuorten keskuudessa. Silti tupakoinnin arvioitiin vuonna 2012 aiheuttaneen noin 1,5 miljardin euron haittatuotannukset yhteiskunnalle. Samana vuonna tupakkaveron tuotto oli noin puolet tästä.

Samalla kun tupakointi on vähentynyt, muut nikotiinituotteet ovat saaneet lisää suosiota. Sekä nuuskan että sähkötupakan käyttö on viime vuosina lisääntynyt. Vaarana on, että niiden suosio kasvaa varsinkin nuorten keskuudessa. Tällöin osa siitä työstä, jolla tupakointia ja nikotiiniriippuvuutta on vuosien aikana saatu vähennettyä, valuu hukkaan. Tupakkalain uudistuksessa onkin paljolti kyse myös siitä, että lailla voidaan vastata tähän uuteen tilanteeseen ja haasteeseen.

Suuri osa lakiesityksen tuomista muutoksista juontaa Euroopan unionin tupakkatuotedirektiivistä. Näitä ovat muun muassa tiettyjen lisäaineiden kieltäminen tupakkatuotteista, savukkeiden tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kieltäminen sekä tupakkapakkausten terveysvaroitukset, jotka koostuvat varoitustekstistä ja sitä vastaavista kuvista.

Esityksessä ehdotetaan, että tavoitetta tupakkatuotteiden käytön lopettamisesta laajennettaisiin myös muihin nikotiinipitoisiin tuotteisiin. Siten on perusteltua, että lainsäädännössä mennään pidemmälle kuin mihin pelkkä direktiivi meitä velvoittaisi. Erityisesti sähkötupakkaan liittyvä sääntely on herättänyt paljon keskustelua. Varsinkin viime aikoina olemme saaneet valtavasti yhteydenottoja sähkötupakasta. Moni kertookin saaneensa sähkötupakasta apua tupakoinnin lopettamiseen. Tosiasia kuitenkin on, että sähkötupakkaan ei ole vaaratonta. Tästä me saimme erittäin hyvän analyysin valiokuntamme varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkiseltä, joka oli perehtynyt erittäin syvästi sähkötupakkaan ja sen vaaroihin liittyviin erilaisiin kysymyksiin ja tutkimuksiin.

Sähkötupakkaa polttava ei vedä keuhkoihinsa pelkkää höyryä vaan myös hiukkasia, joiden määrä ja laatu vaihtelevat aineesta riippuen ja joiden vaikutuksia ei ole kunnolla tutkittu. Lisäksi tutkimuksissa on todettu, että väestötasolla sähkötupakka ei ole välttämättä poikkeuksellisen tehokas väline tupakoinnin lopettamiseen, saati sitten nikotiinikoukusta pääsemiseen. Sähkötupakka onkin hyvä ottaa tarkan sääntelyn piiriin.

Ennen kaikkea meidän tulee ehkäistä nikotiinituotteiden käytön lisääntymistä nuorten keskuudessa. Nuorena alkaneesta nikotiiniriippuvuudesta on hyvin vaikea päästä eroon. On selvää, että tupakan vastikkeilla, kuten energianuuskalla tai e-shishoilla, yritetään houkutella nuoria varsinaisten tupakkatuotteiden käyttäjiksi. On hienoa, että tupakkalaissa pyritään jatkossa selvästi estämään näiden tuotteiden joutuminen nuorten käsiin.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön täytyy elää muuttuvan maailman mukana, ja on tärkeää, että jatkossakin seuraamme tarkkaan, miten tupakkatuotteiden ja tupakan vastikkei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

den saatavuus ja käyttö kehittyvät. Pelkkä lainsäädäntö ei kuitenkaan riitä, vaan myös valituksella ja esimerkiksi koulujen päihdekasvatuksella on tärkeä rooli tupakkatuotteiden käytön vähentämisessä. Tässä on vielä paljon edessä, jotta tavoite savuttomasta Suomesta voi toteutua.

Lopuksi toivoisin, että voisimme suojella lapsia ja heidän oikeuttaan savuttomuuteen, terveyteen ja puhtaaseen ilmaan eli tupakointikielto laajennettaisiin nyt laajemmalti myös autoihin. Tupakkavapaat vyöhykkeet, joissa on lapsia, tulisi arvioida uudelleen. Perustuslain tulkinnat näiltä osin ovat mielestäni epäoikeudenmukaisia ennen kaikkea lasten oikeuksien ja terveyden näkökulmasta, minkä takia toivonkin, että perustuslakivaliokunta tulkitsisi ja arvioisi tilanteen uudestaan. Tältä osin olen edustaja Ben Zyskowiczin kanssa täysin samaa mieltä.

20.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty tänään monipuolinen ja mielenkiintoinenkin keskustelu tupakasta ja tupakoinnista. Kiitos erityisesti edustaja Heikkiselle hyvästä puheenvuorosta. Tavoite savuttomasta Suomesta on hyvä, ja tällä uudella tupakkalailla edetään tässä asiassa. Tämä on tärkeää etenkin kansanterveydelisistä syistä. Erityisen tärkeää on toimia niin, etteivät nuoret aloittaisi lainkaan tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinivalmisteiden käyttöä ja etteivät lapset altistuisi tupakansavulle. Hallituksen lakiesitys on laaja, ja sen läpi silmäiltyäni totesin, että siinä on toki monia hyviä asioita, mutta lasten ja nuorten suojelua on syytä pohtia tiukennettavaksi, edelleenkin.

Arvoisa puhemies! Jokaisella tulisi olla oikeus savuttomaan ympäristöön. Elinympäristön savuttomuus on tehokas tapa suojata väestöä tahattomalta altistukselta tupakansavulle. Savuttomat elinympäristöt ovat jatkuvasti lisääntyneet, mutta edelleen monet ihmiset, siis myös lapset ja nuoret, altistuvat vastoin tahtoaan tupakansavulle esimerkiksi työpaikoilla, asunnoissa, parvekkeilla ja autoissa. Jokaisella tulisi kuitenkin olla oikeus olla altistumatta tupakansavulle. Tämä on siinä mielessä henkilökohtainen asia, että kuulun itse niihin migreeniä poteviin henkilöihin, joiden migreenikohtaus erittäin helposti laukeaa tupakansavussa. Se on todella epämiellyttävää, ja tämän oman kokemukseni pohjalta minä ymmärrän valtavan hyvin ihmisiä, jotka ovat vaatineet parveketupakoinnin kieltoa.

Tässä lakiesityksessä asia on huomioitu siten, että asuntoyhteisöt saavat jatkossa hakea kunnalta tupakointikieltoa huoneistoihin kuuluville parvekkeille, jos tupakointi aiheuttaa haittaa muille asukkaille, ja sitten kunnan viranomainen voi päättää tästä tupakointikiellosta. Esityksen lähtökohtana on, että oikeus puhtaaseen hengitysilmaan nousee tietyssä vaiheessa ja tietyssä tilanteessa tupakoivan henkilön oikeuksien yli. Minä tiedän, että tämä herättää monenlaisia tunteita, mutta toisaalta jos naapurit kunnioittaisivat toistensa oikeuksia ja pyrkisivät sopimaan esimerkiksi tupakointipaikoista, niin näitä ongelmia ei syntyisi. Mutta kuten tiedämme, näin ei valitettavasti aina ole, ja silloin täytyy pitää huolta, että todellakin tupakoivien ihmisten oikeudet eivät mene tupakansavusta kärsivien oikeuksien edelle.

Tästä parveketupakoinnista olisin halunnut kysyä asianomaiselta ministeriltä tarkentavan kysymyksen, mutta koska hän ei ole täällä, niin lähetän nämä terveiset sitten valiokuntaan. Kun täällä on nyt sitten valiokunnan varapuheenjohtaja, niin toivon, että keskustellette tästä asiasta valiokunnassa. Siis jos asuntoyhteisö ei halua hakea tupakointikieltoa, vaikka joku asukas sitä toivoo tai vaatii, ja neuvottelemalla ei päästä yhteisymmärrykseen, niin minkälaiset oikeudet tupakansavusta kärsivällä henkilöllä sitten loppujen lopuksi on? La-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

kiesityksessä mainitaan, että tupakasta kärsivien asukkaiden käytettävänä on tällaisessa tapauksessa terveydensuojelulain mukainen menettely, jolloin perusteellisemmän tutkimuksen jälkeen tupakointi voidaan kieltää viranomaispäätöksellä. Mutta näinhän pitäisi olla jo nyt. Olen kuitenkin nyt saanut useampia palautteita kansalaisilta, että joissakin kunnissa viranomaiset ovat vastanneet ilmoituksen tehneelle henkilölle, ettei heillä ole oikeutta puuttua tähän asiaan. Eli toivoisin, että tähän tulisi nyt valiokunnassa joku selkeä kannanotto, niin että kansalaiset ja viranomaiset tietäisivät, miten näissä tilanteissa toimitaan. — Kiitos.

20.05 Sami Savio ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tänään käsiteltävänä olevassa tupakkalain uudistamisessa on tavoitteena muun muassa tupakkatuotteiden käytön loppuminen, ja se onkin erittäin hyvä tavoite, vaikkakin samalla erittäin haasteellinen. Olemme hyvin kaukana siitä, että tupakointi saataisiin kokonaan loppumaan, mutta onneksi sen suosio näyttää kuitenkin hiipuvan sekä aikuisten että nuorten keskuudessa.

Tässä uuden ja sinänsä hyvin tarpeellisen tupakkalain säätämässä varsin suuren painoarvon näyttävät saavan sähkösavukkeet ja niihin liittyvät tiukennukset. Sähkö tupakoinnin hankaloittamisella ei kuitenkaan välttämättä joka suhteessa päästä haluttuun lopputulokseen. Sähkö tupakka on monelle kuluttajalle perinteisen tupakanpolton korvike, ja he ovat siirtyneet sen käyttöön lopettamalla samalla tupakoinnin tai ainakin vähentäneet perinteistä tupakanpoltoa. Näin ollen sähkö tupakka on siis mahdollistanut monen henkilön osalta tupakoinnin lopettamisen tai ainakin vähentänyt tupakoinnin määrää.

Arvoisa puhemies! Useat tahot ovat esittäneet huolensa siitä, että uuden tupakkalain ja sen ohella tiukkenevan sääntelyn myötä perinteistä tupakointia harrastavien ihmisten määrä saattaa jopa lisääntyä, kun sähkö tupakan käyttöä tiukennetaan. Jotta tässä uudistuksessa ei menisi lapsi pesuveden mukana, toivon valiokunnan etsivän vielä mahdollisuutta, jolla sähkö tupakointiin tarvittavien välineiden ja tarvikkeiden saatavuus pidettäisiin kohtuullisella tasolla, jotta käyttäjien ei tarvitsisi siirtyä ainakaan pakon sanelemana takaisin perinteisen tupakoinnin pariin.

20.07 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tänään on kuultu, tupakointi on vähentynyt merkittävästi, ja sillä lainsäädännöllä on varmasti ollut tähän suuri vaikutus, mutta sitten toisaalta samanaikaisesti ainakin nuorison parissa on yhä enemmän siirrytty sekä nuuskan käyttöön että sähkö savukkeiden käyttöön. Pidän sitä, että nämä sähkö savukkeet otetaan tähän tupakkalain piiriin, hyvänä ennen kaikkea siksi, että se varmistaa ne laatu- ja turvallisuusvaatimukset, jotka näihin liittyvät. Mutta ehkä vähän samalla tavalla, kuin tässä edellä edustaja Savio totesi, toivoisin, että tätä lakia säädettäessä kuitenkin käytetään harkintaa ja pidetään se kiinni todellisuudessa, että ei tehdä sellaisia rajoitteita ja sääntelyä, jotka käytännössä sitten vievät esimerkiksi siihen, että sähkö tupakan käyttäjien täytyy hankkia niitä laitteitaan netin kautta sitten laittomasti, kun se on se yleinen tapa, ja toisaalta myös, ettei siinä, mitä he polttavat, käy niin, että he joutuvat sitten turvautumaan tämmöisiin laittomiin makunesteisiin, joitten turvallisuudesta ei ole samalla tavalla takeita.

Sitä, että tässä ennen kaikkea huoli kohdistuu siihen, että uusia käyttäjiä ei synny ja nuorten ja lasten oikeus elää ilman tupakkaa turvataan, pidän erittäin hyvänä ja pidän erittäin hyvänä sitä, että näille tämmöisille tupakan vastikkeille asetettaisiin myös 18 vuoden ikäraja: energianuuskat, yrtsisavukkeet ja nikotiinittomat nesteet olisivat kiellettyjä alaikäisille. Mutta ehkä jollain tavalla kuitenkin toivoisin, että tässä löydetään semmoinen järke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

vä tasapaino, että todellakaan ei sitten tehdä niin tiukkoja määräyksiä, että sysätään joku tietty käyttäjäryhmä täysin laittomalle polulle.

20.09 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme paljon nyten keskustelleet täällä tupakkalain uudistuksesta, ja keskustelu hyvin paljon painottuu tähän sähkötupakkaan. Onhan tämä selvää, että tästä pitääkin keskustella, koska on arvioitu, että sähkötupakka tulee tulevaisuudessa syrjäyttämään täysin tupakoinnin maailmassa. Me tiedämme, millaisia haittoja tupakointi aiheuttaa maailmassa: noin 6 miljoonaa ihmistä kuolee tupakan aiheuttamiin sairauksiin joka vuosi, Euroopassa noin puoli miljoonaa ja Suomessakin lähes 5 000. Lisäksi noin 600 000:n arvioidaan kuolevan sivuhaittoina, vaikkeivät he itse polta tupakkaa.

Eliikkä me tiedämme sen, mitä haittoja tupakka tällä hetkellä tekee. Siitä meillä on fakthanäyttöä vuosikymmenten ajalta. Totta on, että me emme tiedä, mitä tämä sähkötupakka aiheuttaa — tämmöinen vaporisaattori, joka itsellenikin on tässä kädessä. Me emme todellakaan tiedä kaikkia niitä haittavaikutuksia. Mutta sen me tiedämme, että miljoonat ja kymmenet miljoonat ihmiset ovat päässeet sähkötupakan avulla eroon tästä tappavasta tupakasta. Siinä mielessä meidän täytyy olla rehellisiä, että me emme säädä lakeja mututuntuman perusteella, kuten me olemme ikävä kyllä tässä pikkaisen tekemässä.

Sähkötupakan sääntelyssä tulee edetä faktat edellä. Me tiedämme, että haittoja sähkötupakassa varmasti piilee, mutta me myös tiedämme, että sen avulla pääsemme tupakoinnista eroon — tai monet pääsevät tupakoinnista eroon — ja ne haitat ovat huomattavasti pienempiä kuin nykyisen tupakan polttamisessa. Siinä mielessä toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa maltin käteen eikä usko kaikkea tätä tupakkateollisuuden lobbauskoineistoa, joka tekee kaikkensa, että tupakanpoltto ei tässä maassa vähenisi. Sen me tiedämme, että se tulee saada loppumaan, ja uskon, että jos tämä sähkötupakka auttaa joitain ihmisiä, niin sallittakoon se heille.

20.11 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tulin tänne puhujakorokkeelle, koska arvelin, että 2 minuuttia ei taida tuolta paikalta riittää.

En todellakaan vastaa edelleenkään ministerin puolesta enkä tässä puheenvuorossa mitenkään valiokunnankaan puolesta, koska nythän on kyse vasta lähetekeskustelusta: lähinnä vain omaa vasta-argumentointia taikka puolesta-argumentointia muutamiin puheenvuoroihin.

Minä en täysin ymmärrä edustaja Niikon logiikkaa tässä. Hän puhuu lujasti sähkötupakan puolesta, ja välillä menee sekaisin sitten se, ketä hän kehottaa meitä, sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseniä, uskomaan. Hän sanoi, että ei saada uskoa tupakkateollisuuden lobbausta, että sähkötupakka olisi — tarkoitittekö — vähemmän haitallinen vai enemmän haitallinen, minulla menivät välillä sekaisin nämä. Kaiken kaikkiaan uskon, että tupakkateollisuuden tavoite ei ole sähkötupakkaan avulla vieroittaa ihmisiä vaan pikemminkin aiheuttaa ihmisille elinikäinen riippuvuus, ja he ovat hyvin taitavasti pystyneet tekemään tämän silmänkääntötempun, että tämä sähkötupakka olisi jotenkin terveellinen vieroituskeino. Kuitenkin on, kuten edellisessä puheenvuorossani toin esille, tutkimuksia, tieteellisiä tutkimuksia, että sähkötupakka vieroitusvälineenä toimii huomattavasti heikommin kuin oikeat tupakoinnin vieroitukseen tarkoitettavat lääkkeelliset tuotteet. Tästä faktasta pitää pitää kiinni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Kaiken kaikkiaan joissakin puheenvuoroissa — taisi olla edustaja Mikkonen — tuotiin esille se, että tavallaan ei mentäisi ojasta allikkoon, että tämä laittomien makunesteitten käyttö lisääntyisi. Osin sen takia on tarkoitus säätää niin, että nämä tupakan tapaiset makuaineet säilyisivät mutta halutaan kieltää ne makuaineet, jotka ovat tupakalle vieraita — karkkimaut, hedelmämaut — perusteena se, että ne enemmänkin houkuttelevat sitten lapsia, uusia käyttäjiä tupakkatuotteitten pariin ja tämä sähkötupakka voisi olla väylä sitten varsinaisen tupakan polttoon. Haluaisin korostaa, että nytkäänhan me emme tiedä, mitä näissä makunesteissä on, ja nytkään me emme tiedä, miten nämä makunesteet vaikuttavat pitkällä aikavälillä. Kuten, edustaja Niikko, totesitte, tästä meillä ei ole tutkimuksia, ja sen takia nähdäkseni me emme sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksissa voi myöskään luottaa, kun tätä tutkimusta ei ole, että olisimme jotenkin näitten sähkötupakoitten puolella enemmän kuin muitten tupakkatuotteitten puolella. Tässä kaiken kaikkiaan halutaan sähkötupakka viedä samalle viivalle perinteisten poltettavien tupakkatuotteitten kanssa, mutta haluaisin korostaa myös niille, jotka ovat saaneet avun sähkötupakasta, että sähkötupakkaa ei olla kriminalisoimassa. Nämä välineet — niin kuin edustaja Savio nosti esille, että sähkötupakointiin käytettäviä tarvikkeita pitäisi olla saatavilla — ovat jatkossa saatavilla samoin periaattein kuin tavallisen, perinteisen tupakoinnin välineet. Ei ole tarkoitus tehdä niistä pimeitten markkinoitten tavaraa, vaan samalla tavoin ja samoin ehdoin kuin tavalliset tupakkatuotteet.

Sitten vielä tähän edustaja Mäkisalo-Ropposen hyvään kommenttiin ja huoleen tästä parveketupakoinnista: Jos tämä asuntoyhteisö ei tekisikään tätä hakemusta kunnalle tupakoinnin kieltämisestä parvekkeilla tai muissa tiloissa, joista sitä savua leviää haitallisesti, niin mikä on sitten oikeus tällä yksittäisellä asujalla, asuntoyhteisön jäsenenä? Tällä hetkellä tätä rajanvetoa ei ole hyvin selkeästi saatu muodostettua joissain kunnissa ja taloyhteisöissä. Tämä on asia, joka meidän sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksissa pitää tämän lain käsitteilyssä ottaa esille.

20.16 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Piti tulla ihan tänne eteen pitämään puhe, jotta voin rautalangasta vääntää, mitä tarkoitin, edustaja Heikkinen, niillä, mitä sanoin, ja myös kommentoida, mitä olette itse puhunut.

Ensinnäkin mitä tulee tähän tupakkateollisuuteen, niin eihän tupakkateollisuus halua, että ihmiset siirtyvät tupakasta sähkötupakkaan. Heidän bisneksensä loppuu silloin siihen. He eivät pelkän nikotiinin markkinoilla saa sitä valta-asemaa säilytettyä, kuten heillä on nytten. Tulee jakaantumaan niin monelle se markkina-alue, että he jäävät tästä kisasta kokonaan tippumaan pois. Ainoastaan he voivat säilyttää sen markkina-aseman ylivoimaisuutensa, mikäli he tekevät siitä nikotiininesteestä lääkkeen, kuten he ovat tehneet nikotiinipurukumin osalta. Siinä mielessä, totta kai, tupakkateollisuuden intressi on esittää kaikki kauhukuvat siitä, että jos te rupeatte polttamaan sähkösavuketta, niin voi teitä, kyllä kuolema ja hukka teidät perii. Samanaikaisesti kuitenkin ei sitä tosiasiaa tunnusteta, kuinka vaarallista nykyinen tupakointi on.

Toisekseen, mitä, edustaja Heikkinen, mainitsitte, niin eihän samoin ehdoin käsitellä tupakkavälineitä nytten kuin sähkötupakkaa tässä lainsäädännössä. Esimerkiksi tällä hetkellä tupakointivälineitä, kuten piippuja, vesipiippuja, käärinlaitteita, millä kääritään tupakkaa, saa myydä avoimesti. Ei niitä piiloteta minnekään lukkojen taakse jossain kaupassa, vaan ne ovat siellä kaikkien asiakkaitten saatavissa. Se laite itsessään ei ole myrkyllinen eikä haitallinen kenellekään ihmiselle vaan se, miten sitä laitetta käytetään. Tässä hallituk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

sen esityksessä kuitenkin tupakkalaitteet halutaan kaikki, myös ne vaporisaattorit ja akuis-ta saakka, piilottaa lukollisiin kaappeihin kaupoissa.

Millä tavalla tämä edistää ihmisten mahdollisuutta saada näitä laitteita käsiinsä, mitä syrjemmälle mennään täältä pääkaupunkiseudulta? En usko, että kaupat innostuvat siitä ja ottavat valikoimiinsa kymmeniä tai jopa satoja erilaisia tuotteita, jotta ihmiset voivat niitä hankkia, vaikka se olisi laillista, jos niiden pitää lukkojen takana olla piilossa. En ymmärrä tätä logiikkaa. Mielestäni näissä pitäisi olla yhtäläinen kohtelu, varsinkin kun me tiedämme, että me haluaisimme tämän esityksen kautta estää tämän etämyynnin ja -oston, ei pelkäästään Suomen sisällä vaan koko Euroopan ja maan laajuisesti verkkokauppa kiellettäisiin.

Edustaja Heikkinen, myös mainitsitte sen, että lapset voivat altistua nikotiinille, jos makunesteessä on muita kuin tupakan makuja. Puhutaan nyt ensin pelkäästään siitä makunesteestä, jossa on nikotiinia. Totta kai se on juotuna myrkyllistä ja me haluamme varmasti suojella lapsia, että he eivät juo sellaista makunestettä, joka maistuu vaikka mansikalle tai mentolille, että he eivät siitä vaikka kuole tai sairastu vakavasti. Mutta emmehän me myöskään anna lapsen käsiin kotona pesuaineita tai muita myrkyllisiä aineita, saati kaupassa, vaan ne on laitettu semmoiseen paikkaan, että lapset eivät niihin pääse käsiksi. Sen lisäksi näissä nikotiininesteissä on 18 vuoden ikäraja, joten niitä ei tulla myymään lapsille. Siinä mielessä en pidä johdonmukaisena sitä, että jos makunestettä lisätään siihen nikotiini-aineeseen, niin se tekee siitä huomattavasti vaarallisempaa ja houkuttelevampaa nuorison käyttöön esimerkiksi kuin mitä se olisi ilman tätä.

Meidän täytyy muistaa se, että jos tämä makuneste puuttuu tästä nikotiininesteestä, niin nämä käyttäjät rupeavat sitä itse maustamaan, ja tällöin me emme todellakaan tiedä, millä ihmeen konsteilla ja mauilla ja aineilla ne maustavat niitä, koska niitä kokkeja on jo Suomessa satamäärin, jotka myyvät tuolla verkoissaan ja Facebookissa niitä aineita toisilleen. Siinä mielessä Valvira pystyisi paljon helpommin valvomaan sitä, jos se valvoisi ja määritteli, millaisia aineita, millaisia luomutuotteita ja muita makunesteitä täällä milläkin yhdisteellä saisi myytyä, ja se olisi mielestäni maalaisjärjen mukaisesti terveysvaikutuksiltaan huomattavasti parempi asia.

Toisekseen, edustaja Heikkinen, mainitsit, että vieroitustuotteena sähkö tupakka on väärä. Minkä takia? En ymmärrä, miksi se olisi väärä. Mainitsitte siinä ensimmäisessä puheenvuorossanne, että sähkö tupakka ei ole oikea tapa olla vieroitustuotteena. En ymmärrä tätä logiikkaa, koska me olemme esimerkiksi hyväksyneet, että nikotiinipurukumi on vieroitusoireeseen oikeanlainen tuote, nikotiini purukumiin laitettuna, ja se luokitellaan lääkkeeksi. Sitten jos mennään vielä hakemaan muita verrokkeja vaikka tuolta lääkkeitten puolelta, niin kun me tiedämme, että tupakointi aiheuttaa samanlaista riippuvuutta kuin opiaatit, kuten heroiini, niin heroiinin käyttäjiä esimerkiksi vieroitetaan erilaisilla lääkkeiksi luokitelluilla aineilla, jotka sisältävät hyvin paljon samoja aineita kuten Subutex ja Suboxone.

Tiedän aikaisemmasta työstäni, kun tämä Subutex tuli ensin markkinoille, että sitä hyvin paljon käyttivät muut henkilöt kuin ne narkomaanit, ne, joilla oli se heroiiniriippuvuus. Se johtui eräästä lääkäristä, joka täällä rupesi myymään kaikille niitä lääkkeitä, tuomaan Ranskasta saakka. Se on johtanut siihen, että sitä lääkettä käytetään edelleenkin hyvin paljon väärin. Sitten tuli Suboxone, jota ei voi niin helposti suonensisäisesti käyttää, mutta ainahan käyttäjä keksii keinon, millä se saa päänsä sekaisin näillä lääkkeillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Tämä on totta. Tämä on määrätynlainen porttiteoria siihen, että totta kai se altistaa myös nuoren käyttämään sitä nikotiinia omalla kohdallaan, jos hän sen haluaa toteuttaa. Mutta siitä huolimatta me emme ole poistaneet Subutexia, Suboxonea lääkeluokituksesta, koska me näemme, että sillä on suurempi terveydellinen hyöty yhteiskunnalle, kun ne narkomaanit siirtyvät siitä rikollisesta ja haitallisesta päihteiden käytöstä tämmöiseen lääkitykselliseen ja valvottuun toimintaan. Tämmöisiä esimerkkejä meillä on tässä lääkkeitten piirissä useita muitakin.

Sitten vielä kiinnitin huomiota tähän, että me emme tiedä, mitä näissä nesteissä on. No, makunesteet jos tehdään ilman sääntelyä, kuten sanoin, niin me emme todellakaan tiedä, mitä niissä on. Mutta kuten aikaisemmin sanoin, me tiedämme, mitä tupakassa on. Jos pelkästään tupakansavussa on noin 4 000 haitta-ainetta, joista 50 aiheuttaa syöpää, niin ei siihen tule suhtautua kevyesti. Se on vakava yhteiskunnallinen ja maanlaajuinen ongelma. Ja se tupakointi 2030 -hanke, Suomi savuttomaksi, täytyy ottaa vakavasti. Minä ainakin itse olen tässä asiassa niin sanotusti liberaali, koska jos henkilö, jolla on tämä tupakkariippuvuus, joka tuhoaa keuhkot, ei pysty olemaan polttamatta edes sairaana ja pääsee eroon tupakasta sillä, että hän polttaa jotain vesipiippua, jossa ei välttämättä ole edes nikotiinia, niin kuinka minä voin mennä sanomaan ilman tutkimustuloksia, että varo, etteivät sinun popcorn-keuhkot kohta hajoa? Nämä ovat kaikki fiktiota niin kauan, kunnes pitkittäistutkimukset on tehty. Me emme voi ruveta yksilön oikeuksia rajaamaan sillä näennäisellä tiedolla. Meillä täytyy olla täyttä faktaa, jos me haluamme tiukan lainsäädännön tältä osin tehdä.

Viimeisenä huomiona haluan vielä kumota sen illuusion, joka tulee suoraan tupakateollisuuden omasta painomusteesta, että nämä laitteet ovat räjähtäneet, ja niitähän on tosiaan tapahtunut muutama kappale vissiin koko maailmassa. Meillä on kymmeniä miljoonia sähkötupakan käyttäjiä, ja totta kai, kun se ei ole valvottua kaikkialla maailmassa, niitä laitteita voi räjähtää, kun niitä valmistetaan ties millaisissa nyrkkipajoissa, jos se ei ole valvottua. Mutta suurin ongelma — tämän olen kysynyt näiltä sähkötupakan polttajilta — miksi esimerkiksi sähkötupakkalaite on syttynyt palamaan, että on tullut näitä ylikuumenemisia, on se, että sitä on käytetty väärin. Ei ole käytetty oikein sitä nesteen annostelua noissa vanhantyyppisissä vaporisaattoreissa, vaan se on voinut jopa syttyä palamaan, jos se on tehty väärin, mutta nykyään se ongelma kuulemma on poistunut.

Arvoisa puhemies! Haluan myös lopuksi sanoa sen, että itse en ole tupakoitsija mutta olen tupakoinut nuoruudessani, nuorena miehenä ollessani, ja tiedän, että tupakasta eroon pääseminen on äärimmäisen vaikeaa ja suuri urakka. Ei sen tähden ole mikään ihme, että ihminen, joka on kärsinyt vuosia tai vuosikymmeniä tupakan aiheuttamista haitoista — lapset, omaiset ja lompakko mukaan lukien — haluaa päästä eroon siitä tavalla jos toisella. Tehdään tiukkaa lainsäädäntöä, ei siinä mitään, mutta tehdään se oikean tiedon valossa eikä vaikeuteta ihmisten mahdollisuutta päästä eroon nykyisistä savukkeista sähkötupakan avulla, jos he sitä haluavat.

20.25 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edelleenkin hämmästelen, edustaja Niikko, näitä teidän ristiriitaisia mielipiteitänne. Toisaalta te vaaditte täyttä faktaa ja päätöksiä oikean tiedon valossa suhtautumisessa sähkösavukkeitten uuteen lainsäädäntöön. Kun kuitenkin esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto ja Suomen ASH painottavat sitä, että meillä ei ole täyttä tietoa, mitä kaikkea myrkkyä sähkötupakoissa on, niin miksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

meidän pitäisi tehdä täällä lainsäädäntöä puutteellisen tiedon varassa sähkötupakan eduksi?

Tässä lainsäädännössä emme ole tulossa kriminalisoimaan sähkötupakkaa, vaan vieämään sen samalle viivalle poltettavan, perinteisen tupakan kanssa. Edelleenkin ne, jotka tästä saavat apua, saavat ihan laillisesti sitä käyttää. Sitä ei heiltä viedä pois. Mutta sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäsenenä näen kyllä hyvin tärkeänä sen argumentin, että me haluamme, että meille ei tule uusia tupakoitsijoita. On jo selvästi viitteitä siitä, että tämä sähkötupakka voi toimia väylänä nuorten ihmisten siirtymisessä sähkötupakasta oikeaan tupakkaan. Siksi näitä hempeitä, lempeitä makuaineita emme halua sinne tuoda.

20.27 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä edustaja Heikkiselle haluan todeta sen, että totta on, me emme tiedä kaikkea, mitä sähkötupakan nesteessä on, emme varsinkaan, jos emme sitä rupea valvotusti valmistamaan ja sitä asiaa johtamaan oikeaan suuntaan.

Mutta sen me tiedämme, että sähkötupakan niissä nesteissä, mitä itse olen saanut tietooni, niissä jopa nikotiinillisissa nesteissä, on joitain kymmeniä tai muutamia satoja erilaisia aineita, myös haitallisia aineita, mutta niiden vaikutukset ovat joissain tapauksissa jopa 450 kertaa pienempiä kuin tupakan savussa. Itsessään tämä jo kertoo lyhyen matikan käyneelle kansanedustajalle, minullekin, että se on vähemmän haitallista. Jos niitä on vain muutama sata, kun tupakassa on 4 000, niin ei tämä nyt hirveän vaikeata matikkaa minulle ainakaan itselleni olisi, jos tupakoisin, että kumpaa tuotetta haluaisin suosia.

Toisekseen, sen me tiedämme aivan varmasti, että tupakka aiheuttaa niin vakavia sairauksia ja yhteiskunnan kustannuksia, että sitä eivät monet edes uskoisi. Esimerkiksi keuhkosyöpätapauksista pelkästään Suomessa 90 prosenttia johtuu tupakan poltosta — siis 90 prosenttia — ja haimasyöpätapauksista noin 30 prosenttia. Meillä on selvä syy-yhteys tupakan aiheuttamiin sairauksiin, ja tässä meidän täytyy olla realistisia, että meidän, jos haluamme saada ne haitat vähemmäksi, täytyy antaa ihmisille mahdollisuuksia vaikka tuttia imeä, jos he haluavat. Joillekin tämä sähkötupakkalaite on kuin tutti, ja sallittakoon se heille. Minä en ole sellainen asiantuntija, joka voisi sanoa, että sähkötupakka voi olla haitallisempaa varsinkaan kuin tupakka. Jos se on vähemmän haitallista, niin suosittelen sinnepäin menemään, koska uskon, että se on ainakin poispäin tupakkateollisuudesta.

20.29 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan sen takia, kun me emme tiedä läheskään kaikkea sähkötupakasta ja tiedämme, kuten äskeisessä puheenvuorossa sanoin, että sähkötupakka voi olla nuorille reitti muihin tupakkatuotteisiin, nämä näkökohdat tulee ottaa tässä lainsäädännössä huomioon.

Edellisessä puheenvuorossa edustaja Niikko totesi minun sanoneen, että sähkötupakka olisi väärä vieroituskeino. Tällaista en todellakaan ole sanonut, vaan viittasin tutkimuksiin, joissa on tutkittu sähkötupakan tehoa nikotiinin vieroituksessa. Siitä on tehty kaksikin laadukasta tutkimusta ja yksi meta-analyysi. Päivittäin savukkeita polttavilla tavallisin syy käyttää sähkötupakkaa oli lopettamishalu. Osoittautui kuitenkin näissä tutkimuksissa, että sähkötupakalla nikotiiniriippuvuudesta pääsi heikommin irti kuin muilla keinoin. Tämän pohjalta ja kun tiedämme, että me emme todellakaan tiedä läheskään kaikkea, mitä näissä sähkötupakan nesteissä on, meidän tehtävämme lainsäätäjänä on erottaa tämä sähkötupakka ja sitten nämä oikeat, tutkitut tupakanvieroitusvalmisteet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Sitten vielä lisäksi eräässä aikaisemmassa puheenvuorossa, edustaja Niikko, totesitte, että nämä sähkötupakat olisivat jotakin muuta kuin tupakkateollisuuden tuotteita. Tämä on vain laajenevaa, uutta tupakkateollisuutta. (Mika Niikon välihuuto) — Siellä nikotiinia inhaloidaan, kyllä se vain on. Maailma muuttuu näköjään myös tupakkavalmisteiden osalta.

20.31 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Nyt on pakko kyllä korjata tämä väärinkäsitys, edustaja Heikkinen. Tämähän tässä tupakkateollisuutta varmasti kirvelee, koska heillä ei ole tällä hetkellä markkinoilla minkäänlaista markkina-asemaa, näillä suurilla tupakkayhtiöillä, sähkötupakkalaitteitten valmistuksessa. Niitä tupakkalaitteita tekevät kiinalaiset, ja niitä tekevät jopa suomalaiset. He eivät saa yksinoikeutta, eivät millään konstilla. Nikotiinistakaan he eivät saa yksinoikeutta, nikotiinia valmistetaan joka paikassa. Ja tämä sähkötupakka on tupakkateollisuuden tuho, se tulee tulevaisuudessa romuttamaan tupakan maineen ja tupakoinnin kokonaan maailmassa. Minä uskon tähän teoriaan, koska tämä maailma kehittyä, ihmiset pääsevät eroon riippuvuuksistaan joidenkin toimintojen avulla.

Tämä, mitä mainitsitte, että tutkimuksissa muilla keinoin pääsee paremmin eroon kuin sähkötupakalla: mikä se semmoinen tutkimus on, joka väittää, että jollakin toisella pääsee paremmin tupakasta kuin sähkötupakalla? Tämä sähkötupakka on niin tuore kuin muutamien vuosien, vajaan kymmenen vuoden vanha juttu. Miten tätä voidaan niin empiirisesti tutkia, että tämä olisi totta? Itse ainakin saamani tiedon mukaan, monen, monen, usean palautteen perusteella olen tullut vakuuttuneeksi siitä, että nämä ihmiset aidosti ovat saaneet haitat vähenemään, kun he ovat lopettaneet sen perinteisen savukkeen polttamisen ja siirtyneet sähkötupakkaan.

Täytyy muistaa se, että sähkötupakka ei itsessään tarkoita sitä, että siellä on pakko polttaa nikotiinia, vaan siellä voidaan polttaa pelkästään vesihöyryä, joka ei edes maistu eikä haise eikä tuoksu yhtään millekään. Siitä huolimatta voimakkaasti tupakkateollisuus ja lääkärin ja muut käyvät tätä vastaan.

En ymmärrä tätä logiikkaa. Jos on selkeää näyttöä, että ihmiset kuolevat sähkötupakkaan nopeammin kuin tupakkaan, niin totta kai tämä keskustelu olisi aivan toisenlainen, mutta tässä tapauksessa toivon, että me lakia säätämällä tekisimme näitten saatavuuden yhdenvertaiseksi, koska voi olla, että tämä saatavuus- ja verotusasia tappaa tämän sähkötupakan kokonaisuudessaan, jos me rupeamme niitä yliverottamaan, kuten STM on laskenut ja tehnyt.

20.33 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minä voin kyllä vaikka sähköpostiin laittaa linkit näihin tieteellisiin tutkimuksiin, edustaja Niikko. Nämä eivät ole minun omia keksintöjäni, mihin tässä vetosin siinä, mitä Suomen Lääkäriliitto esittää suhtautumisesta sähkötupakkaan. Siten tämä on minusta hieman huvittava ajatus, mitä esitätte, että sähkötupakka olisi jotenkin tupakkateollisuuden ulkopuolinen asia ja ettei se olisi tupakkateollisuutta. Entä jos ajatellaan, että autoteollisuutta olisi sitten vaikka Audi, Volvo, Fiat, tällaiset perinteiset merkit. Kun sitten tulisi uusi automerkki, niin eikö se ole autoteollisuutta sitten, vaikka se valmistaa samoja autoja, joilla liikutaan, mutta se ei ole perinteinen automerkki? Tämä ajatus minusta vähän ontuu. Sähkötupakkayritykset valmistavat tupakkatuotteita, joten miksi se ei ole tupakkateollisuutta? En ymmärrä teidän logiikkaanne.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

20.34 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Tämän autoteollisuus-esimerkin, minkä otitte esille, ymmärtäisin vaikka näin, että autoteollisuus yhteisesti ei varmasti halua sitä, että polttomoottorikäyttöiset ajoneuvot loppuvat ennen kuin kaikilla on riittävän hyvät akku-käyttöiset ajoneuvot, esimerkiksi näin. He ovat varmasti vastustaneet hyvin monta vuosikymmentä sitä, että tämä muuttuisi heille kannattamattomaksi. Öljyteollisuus varmasti on sitä mieltä, ettei koskaan kannata lähteä ajamaan sähkökäyttöisellä autolla. Se ei tule olemaan niin toimivaa ja hyvää. Ja samalla tavalla tupakkateollisuudessa — puhun nykyisestä tupakkateollisuudesta, jonka käsissä tämä nykyinen tupakka on, siitä minä puhun — eivät nämä uudet tupakkatuotteen valmistajat ole edes pyrkimässä tämän vanhan tupakan, perinteisen tupakan, jälleenmyyjiksi tai valmistajiksi. Eivät he ole menossa siihen suuntaan, vaan he ovat menossa päinvastaiseen suuntaan. Ja sen johdosta olen oppinut olemaan hiukan skeptinen. En välttämättä usko niihin kaikennäköisiin uutisiin siitä, että sähkötupakka on niin vaarallista, että sitä ei missään tapauksessa kannata aloittaa, ei varsinkaan, jos olet tyytyväisesti polttanut vaikka vuosikymmeniä savukkeita. Että toivoisin kuitenkin tämmöistä kohtuutta.

Me olemme, edustaja Heikkinen, varmasti samaa mieltä siitä, että tupakointi ei ole koskaan hyväksi. Ei edes sähkötupakointi viime kädessä ole mikään hyvä asia. En minä toivo, että kukaan alkaa höyryttämään ja pössyttelemään sähkötupakkaa vain sen vuoksi, että se on nastaa tai uusi trendi. En minä siihen kannusta enkä sitä kannata missään muodossa. Mutta minä vain ymmärrän jostain syystä — olen kasvanut semmoisessa ympäristössä, missä olen haistanut tupakansavua koko ikäni, aamusta iltaan — miltä se tuntuu niissäkin perheissä, missä lapset joutuvat kärsimään tupakansavusta ja ties mistä sen aiheuttamista haitoista: heille on parempi se, että isä ja äiti pössyttelevät sitä vesihöyryä, kuin se, että pössyttelisivät sitä nikotiinia ja sitä myrkyllistä savua siellä huoneistossa, niin kuin tekisivät ilman sähkötupakkaa. Kysymys on pienemmän pahan valitsemisesta, ja kannatan tätä pienempää pahaa ja pahetta, koska se on selkeästi parempi vaihtoehto.

20.37 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee edustaja Niikon mainitsemaan pienempään pahaan elikkä tähän sähkötupakkaan, niin kerrataanpa vielä: Sitä ei olla kieltämässä, vaan sitä tullaan kohtelemaan samoin kuin perinteistä, poltettavaa tupakkatuotetta. Sitä ei kriminalisoida. Ne, jotka sitä käyttävät, voivat edelleenkin sitä käyttää. Mutta halutaan tehdä rajanvetoa siihen, että sähkötupakka ei ole vieroitustuote. Me emme tunne sen vaikutuksia, pitkäaikaistutkimuksia sen terveyshaitoista ei ole, joten me emme voi lainsäätäjinä tehdä sellaista linjausta, että me lähtisimme sähkötupakkaa tuomaan samalle viivalle tutkittujen vieroitusvalmisteitten kanssa. Minusta tämä on se keskeinen asia, mitenkä tämä tulisi nähdä.

Kokonaisuutena tämä uusi tupakkalakiesitys on minusta helppo ymmärtää. Useimmat kohdat siitä ovat sellaisia, että niitä on helppo valvoa, ne vähentävät byrokratiaa ja yhtenäistävät käytäntöjä. Mutta ennen kaikkea koen, että kyllä meidän sosiaali- ja terveysvaliokuntana tulee katsoa ne tutkitut tiedot esimerkiksi sähkötupakan terveyshaitoista. Ei niissä voida lähteä olettamuksiin, että se on kenties tupakkaa terveellisempi. Ja vaikka olisikin joiltakin osin, vaikka siihen kuolisi kenties vähemmän ihmisiä, se on joka tapauksessa jo nyt nähty, että sillä on haitallisia vaikutuksia, ja on nähty, että se voi olla nuorten tie varsinaisten tupakkatuotteitten, perinteisten tupakkatuotteitten, käyttöön. Nämä asiat tulee ottaa valiokuntatyössä huomioon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2016 vp

Mutta kaiken kaikkiaan, rouva puhemies, minä vapautan tämän salin omasta papatuksestani, ja nämä asiat, mitkä täällä ovat nousseet esille, varmasti otetaan valiokuntatyössä huomioon.

20.39 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä viimeisen kerran tähän loppuun on todettava se, että ihan hyvää keskustelua ollaan käyty tästä tupakkalain uudistuksesta, ja varmasti tärkein näkökulma on ehdottomasti tämä lasten suojeleminen haitalliselta tupakansavulta, oli se sitten kotona tai ajoneuvossa, sen ensimmäisessä puheenvuorossani myös mainitsin.

Toivon kuitenkin, että tämän sähkötupakan lainsäädännön yhteydessä käsiteltäisiin asiaa siten, että me emme keinotekoisesti kiellä esimerkiksi makunesteitä aivan perusteettomasti. Että tässä asiantuntijakuulemisessa tehtäisiin laajat kuulemiset ja erilaisia asiantuntijoita kuunneltaisiin, myös käyttäjien osalta, mitä se todellisuudessa on heidän elämänsä vaikuttanut.

Lisäksi en voi olla mainitsematta lopuksi myös sitä, että moni tupakoitsija ei voi ymmärtää sellaista kaksinaismoralismia, että karkkihyllyllä myydään nikotiinipurukumia monella eri maulla mutta siellä ei saisi myydä sähkötupakkalaitteita, kuten piippuun verrattavaa laitetta, jossa ei ole millään tasolla nikotiinia olemassakaan. Tämmöiset ovat ne kysymykset, missä varmasti joudutaan pohtimaan, erilaiset asiantuntijat joutuvat, lisääkö se nuorten tai kenenkään pössyttelyä tällä sähkötupakalla, jos ne laitteet ovat siellä liikkeessä näkyvillä ilman nikotiinia.

Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että Suomessa tämä hallitus saa tehtyä hyvää lainsäädäntöä ja tältä osin nämä asiat tutkitaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.